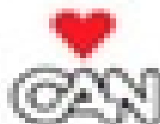
Patrick Süskind

GÜVERCİN

UZUN ÖYKÜ

Çeviri: Tevfik Turan



12. BASKI

Patrick Süskind

GÜVERCİN

ROMAN

Almanca aslından çeviren TEVFİK TURAN

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI
CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Bir gün içinde hayatını allak bullak eden o güvercin işi başına geldiğinde Jonathan Noel ellisini aşmış bulunuyordu, yetkin bir olaysızlık içinde geçen rahat yirmi yıllık bir süreyi gerisinde bırakmıştı ve daha karşısına, günün birinde gelecek olan ölümden başka, temel nitelikte herhangi bir şey çıkabileceği aklının ucundan bile geçmezdi. Bundan da çok hoşnuttu. Çünkü olayları sevmezdi, hele insanın iç dengesini sarsan, dış yaşam düzeniniyse karmakarışık eden olaylardan bayağı nefret ederdi.

Böyle olayların çoğu Allah'a şükür çok gerilerde, çocukluk ve gençlik yıllarının loşluğunda kalmıştı, bunları hatırlamayı hiç mi hiç sevmezdi, hatırlayacak olursa da derin bir rahatsızlık duyardı: Örneğin Charenton'da bir öğle sonrası, 1942 Haziranında, balık tutmaktan eve döndüğü sıra -fırtına çıkmıştı o gün, yağmur yağmıştı, uzun süren bir sıcağın ardından, eve dönerken pabuçlarını çıkarmıştı, çıplak ayaklarıyla sıcak, ıslak asfaltta yürümüş, su birikintilerine dalmıştı...- evet, balık tutmaktan eve dönmüş, mutfağa koşmuştu, annesini orada yemek pişirirken bulacağını düşünerek, ama kadın orada değildi artık, yalnız önlüğüydü olan, sandalyenin arkalığına asılı. Annen gitti, demişti babası, uzun bir süre için yolculuğa çıkması gerekti. Götürdüler, demişti komşular, önce Velodrome drive'e[1] götürdüler, sonra Drancy'deki kampa, sonra da doğuya yolculuk, oradansa kimse gelmez bir daha. Jonathan bu olaydan hiçbir şey anlamamıştı, hepten kafasını karıştırmıştı olay, birkaç gün sonraysa babası da kaybolmuştu, Jonathan ile küçük kız kardeşi birdenbire kendilerini güneye giden bir trende bulmuşlar, geceleyin hiç tanımadıkları birtakım adamlar tarafından bir çayırdan sürüklenip, sonra bir ormandan geçirilip gene, güneye giden başka bir trene bindirilmişler, çok, akıl almayacak kadar çok gitmişler, şimdiye kadar hiç görmedikleri bir amca Cavillon'da kendilerini istasyondan alıp Duranc vadisindeki Puget köyüne yakın çiftliğine götürmüş, orada savaş bitene kadar saklamıştı. Sonra sebze tarlalarında çalıştırmıştı onları.

Ellili yılların başlarında -Jonathan sürdüğü tarım işçisi yaşamından hoşlanmaya başlamıştı- amcası askere gitmek için başvurmasını istedi, Jonathan da söz dinleyerek üç yıllığına görev aldı. İlk yıl bütün uğraşı, sürü ve kışla hayatının iğrençliklerine alışmak oldu. İkinci yıl

gemiye bindirilip Çinhindi'ne gönderildi. Üçüncü yılın en büyük bölümünü ayağında bir silah yarası, bacağında bir silah yarası ve amipli dizanteriyle revirde geçirdi. 1954 baharında Puge'e döndüğünde kız kardeşi yok olmuştu, Kanada'ya göç etti, dendi. Amcası şimdi de, Jonathan'ın vakit geçirmeden evlenmesini istiyordu, hem de komşu köy olan Lauris'den, Marie Baccouche adlı bir kızla; kızın daha yüzünü bile görmemiş olan Jonathan ise uslu uslu ona söyleneni yaptı, hatta isteyerek yaptı, çünkü, her ne kadar evliliğin nasıl bir şey olduğunu ancak pek kaba çizgileriyle tasarlayabiliyor idiyse de, özlediği tek şey olan o tekdüze dinginliğe, olaysızlığa sonunda bu yoldan kavuşabileceğini umuyordu ya. Ama daha dört ay sonra Marie bir oğlan doğurdu, aynı yılın sonbaharında da, Marsilya'dan gelen Tunuslu bir sebzeciyle kaçtı. Jonathan Noel bütün bu olup bitenlerden, insanlara güvenilmeyeceği, huzur içinde yaşayabilmenin ancak onları kendinden uzak tutmakla olabileceği sonucunu çıkardı. Üstelik şimdi bir de köyde alay konusu olduğundan -ki onu rahatsız eden alayın kendisi değil, bu nedenle herkesin dikkatini çekmesiydi-ömründe ilk olarak kendi başına bir karar verdi: Credit Agricole'e[2] gitti, biriktirdiği bütün parayı çekti, bavulunu toplayıp Paris'e yollandı.

Sonra iki kere talihi yüzüne güldü. Rue De Sevres'deki[3] bir bankada bir bekçilik işi buldu, bir de kalacak bir yer, Rue de la Planche'de[4] bir apartmanın altıncı katında, chambre de bonne[5] denen türden bir barınak. Odaya avludan sonra dar servis merdiveninden çıkıp ince, tek bir pencerenin şöyle böyle aydınlattığı bir koridoru geçerek ulaşılıyordu. Kapıları gri boyalı, numaralanmış iki düzine odacık vardı bu koridora bakan, en sonda da 24 numara, Jonathan'ın odası. Uzunluğu üç metre kırk santim, genişliği iki yirmi, yüksekliği iki elli, tek konforu bir yatak, bir masa, bir sandalye, bir elektrik ampulü, bir de elbise askısı olan, başka hiçbir şeyi olmayan bir oda. Ancak altmışlı yıllarda elektrik hatları bir ocakla bir soba bağlanabilecek biçimde güçlendirildi, su boruları döşenerek her odaya ayrı bir lavaboyla elektrikli su ısıtıcısı kondu. O zamana kadar çatı katının bütün sakinleri, eğer yasak dinlemeyip birer ispirto ocağı bulundurmuyor idiyseler, soğuk yemek yiyip soğuk odalarda uyur,

çoraplarını, birkaç parça kap kacaklarını ve kendilerini soğuk suyla, koridorda, ortak helanın yanındaki tek lavaboda yıkarlardı. Bütün bunlar Jonathan'a dokunmuyordu. Aradığı şey rahat değil, yalnız ve yalnız kendisinin olan, onu hayatın hoş olmayan sürprizlerinden koruyan ve içinden bir daha kimsenin kovamayacağı, güvenli bir barınaktı. 24 numaralı odaya ilk girdiğinde de hemen anlamıştı: Burası, hep istediğin yer aslında burasıymış, burada kalacaksın. (Tıpkı bazı erkeklerin, şimdiye kadar hiç görmedikleri bir kadının hayatlarının kadını, sahip olacakları ve ömürlerinin sonuna kadar yanında kalacakları kadın olduğunu sözüm ona yıldırım düşer gibi anlayıverdiklerini ileri sürdükleri, adına ilk bakışta âşık olmak denen o yaşantıları gibi.) -Jonathan Noel, bu odayı ayda beş bin eski frank[6] karşılığında tuttu, buradan her sabah yakındaki Rue de Sevres'e yürüdü, akşamları ekmek, sucuk, elma, peynirle buraya döndü, burada yemeğini yedi, uyudu ve mutlu oldu. Pazar günü hiç mi hiç terk etmedi odasını, temizledi, yatağına temiz çarşaflar yaydı. Böylece sakin ve hoşnut bir hayat sürdü, yıllar yılları, onyıllar onyılları kovaladıkça.

Belirli, dış nitelikte değişmeler oldu bu arada, örneğin kira olarak ödediği para, kiracıların cinsi. Ellilerde öbür odalarda daha birçok hizmetçi kız, yeni evli çiftler, birkaç da işçi emeklisi oturuyordu. Sonraları, İspanyolların, Portekizlilerin, Kuzey Afrikalıların gittikçe daha sık taşınıp sonra gene ayrıldıkları görülür oldu. Altmışların sonlarında öğrenciler çoğunluktaydı. En sonunda yirmi dört odanın hepsi kiraya verilmez oldu. Çoğu boş duruyor, ya da alt katlardaki ekâbir dairelerinde oturan sahiplerince tavan arası ya da gerektikçe misafir yatak odası olarak kullanılıyordu. Jonathan'ın 24 numarası yıllar geçtikçe ötekilerden daha konforlu bir yuva haline geldi. Kendine yeni bir yatak almış, bir dolap yapmış, yedi buçuk metrekarelik döşemeyi gri bir halıyla döşemiş, pişirme-yıkama köşesini güzel, kırmızı, su geçirmez, cilalı bir duvar kağıdıyla kaplamıştı. Bir radyosu, televizyonu, bir de ütüsü vardı. Yiyeceklerini artık torba içinde pencereden sarkıtmıyor, lavabonun altındaki minicik buzdolabına koyuyordu, böylece artık en sıcak yazlarda bile ne tereyağı eriyor ne jambonu kuruyordu. Yatağın başucuna bir raf asmıştı, tastamam on beş kitap duruyordu burada, üç ciltlik bir tıp

cep sözlüğü, Cromagnon insanı, Bronz Çağı'nda döküm tekniği, Eski Mısır, Etrüskler ve Fransız Devrimi üzerine resimli birkaç güzel kitap, bir yelkenli gemiler, bir bayraklar, bir tropik hayvanlar dünyası kitabı, Baba Alexandre Dumas'nın iki kitabı, Saint-Simon'un anılan, türlü yemekler üzerine bir yemek kitabı, 'Küçük Larousse' ve 'Bekçi ve Koruyucu Personel için -Hizmet Tabancasının Kullanımıyla İlgili Hükümler Özellikle Göz önünde Tutularak Hazırlanmış- Elkitabı. Yatağın altında bir düzine şişe kırmızı şarap, aralarında 1998 yılındaki emeklilik günü için sakladığı bir şişe Château Cheval Blanc grand cru classe[7] bulunuyordu. İyice düşünülmüş bir elektrik ampulleri sistemi Jonathan'ın, odasının üç ayrı yerinde –yatağının ayakucunda, başucunda ve küçük masasında- ışık gözünü kamaştırmadan ve gazetesine bir gölge düşmeden oturup okumasına olanak veriyordu.

Tabii edindiği bu birçok eşyadan dolayı odası daha da küçülmüştü, hani içeriye doğru büyümüş denebilirdi, fazla sedef bağlamış bir midye gibi, hem de çeşitli düzenekleri donanımlarıyla, basit bir chambre de bonne'dan çok gemi kamarasına ya da lüks bir yataklı vagon kompartımanına benziyordu artık. Ama en temel niteliğini aradan geçen otuz yıl boyunca korumuştu: Oda, Jonathan'ın güvenli adaşıydı bu güvensiz dünyada ve öylece kalmıştı, sıkı sıkı sarılabileceği tutamağı, sığınacağı köşe, sevgilisi olarak kalmıştı, evet sevgilisi, çünkü akşamlan döndüğünde onu sevecenlikle sarmalıyordu bu sevgili, küçük odacığı, ısıtıp koruyor, bedenini de ruhunu da besliyordu, ihtiyaç duyduğunda hep oracıktaydı, bırakıp gitmiyordu. Bu sevgili gerçekten, güvenilir olduğunu kanıtlamış tek şeydi hayatında. Bunun için de ondan ayrılmayı bir an bile olsun düşünmemişti, şimdi de, ellisini aştığı, ona ulaşmak için bir sürü merdiveni çıkmaktan zaman zaman azıcık yorgunluk duyduğu, üstelik aldığı maaşın ayrı mutfağı, ayrı helası, banyosu olan, doğru dürüst bir daire tutmasına elvereceği şu sıra bile düşünmüyordu. Sevgilisine sadık kalıyordu, hatta onu kendine, kendini ona daha da sıkı bağlamak üzereydi, ilişkilerini hiçbir zaman sarsılmayacak bir hale getirmek, yani onu satın almak istiyordu. Madam Lasalle, ev sahibi ile sözleşmeyi yapmıştı bile. Elli beş bin yeni frank'tı sevgilinin fiyatı. Kırk yedi binini ödemişti. Kalan sekiz bin Frank'ın vadesi yıl

sonundaydı. O zaman sonuçta kendisinin olacaktı sevgilisi ve artık dünyada hiçbir şey ayıramayacaktı onu, Jonathan'ı, ve sevgili odasını birbirinden, ölüm ayırana kadar. Buydu durum 1984 Ağustosunda, bir Cuma sabahı, güvercin olayı olduğunda.

Jonathan yeni kalkmıştı. Her sabah olduğu gibi, tıraştan önce kattaki ortak helaya gitmek üzere terlikleriyle bornozunu giymişti. Kapıyı açmadan kulağını kapının aynasına dayayıp koridorda kimse olup olmadığını anlamaya çalıştı. Öbür kiracılarla karşılaşmayı sevmezdi, hele sabah sabah pijamayla bornozla hiç, özellikle helaya giderken karşılaşmaktan hiç hoşlanmazdı. Tuvaleti meşgul bulmak yeterince tatsız bir şeydi; ama tuvaletin önünde başka bir kiracıyla yüz yüze gelmek düşüncesi eziyet sayılabilecek kadar korkunçtu onun için. Tek bir kere gelmişti başına, 1959 yazında, yirmi beş yıl önce, aklına geldikçe He tüyleri ürperiyordu: Karşısındakini görünce iki tarafın da aynı anda duyduğu dehşet, ikisinin de takındığı anonimliğin aynı zamanda, ortada kesinlikle anonimliğin uygun düşeceği bir niyet varken kayboluşu, aynı anda geri çekiliş ve yeniden ilerleyiş, aynı anda lekelenen kibarlıklar, önce siz buyurun, yo olmaz, önce siz, Mösyö, benim hiç acelem yok, hayır, siz önce, çok rica ederim - hem bütün bunlar sırtlarında pijamayla! Hayır, bir daha başına gelsin istemiyordu, gelmemişti de hiç, Jonathan'ın aldığı kulak kabartma önlemi sayesinde. Kulak kabartarak kapının arkasına bakıyor, koridoru görüyordu. Kattaki her sesi biliyordu. Her çatırtıyı, her tıkırtıyı, en hafif şırıltıyı, hışırtıyı, hatta sessizliği bile yorumlayabiliyordu. Ve biliyordu -şimdi, kulağını yalnızca birkaç dakika kapıya dayalı tuttuktan sonra-, kesin mi kesin biliyordu koridorda kimsenin olmadığını, tuvaletin serbest olduğunu, daha herkesin uyuduğunu. Sol eliyle güvenlik kilidinin düğmesini çevirdi, sağ eliyle asıl kilidin tokmağını, dil içeri girdi, hafif bir asılmayla çekti, kapı açıldı.

Neredeyse adımını eşikten atmıştı ki, ayağını, sağ ayağını kaldırmıştı bile, yürüme durumundaydı -gördü onu. Kapısının önünde oturuyordu, eşiğe yirmi santimetreden az bir uzaklıkta, arkadaki pencereden gelen sabah ışığının solgun aydınlığına karşı. Kırmızı, pençeli ayaklarıyla koridorun öküzkanı kırmızısı taşlarının üstünde oturup duruyordu kurşuni, düzgün tüyleri içinde güvercin.

Başını yana eğmiş, sol gözünü Jonathan'a dikmiş bakıyordu. Bu göz, bu küçük, yusyuvarlak, kahverengi, ortası siyah tekerlek korkunç bir görünümdü. Kafa tüylerinin üstünde, dikilmiş bir düğme gibi duruyordu, kirpiksiz, kaşsız, çırılçıplak, hiç utanma bilmeyen bir dışa dönüklüğü, dehşet verici bir açıklığı olan bu göz; ama aynı zamanda çekingen bir sinsilik vardı gözde; gene aynı zamanda ne açık ne sinsi, yalnızca bir fotoğraf makinesinin, dışındaki bütün ışığı yutan, ama içinden tek bir ışın yansıtmayan objektifi gibi cansız bir görünüm alıyordu. Parlaklık, pırıltı yoktu bu gözde, canlılıktan bir kıvılcım bile yoktu. Bakışsız bir gözdü. Ve Jonathan'a dikilmiş duruyordu.

Ölesiye dehşete kapılmıştı - sonradan böyle anlatırdı herhalde o anı, ama doğrusu bu olmazdı, çünkü dehşet neden sonra gelmişti. Daha çok, ölesiye bir şaşkınlıktı duyduğu.

Belki beş, belki on saniye -ona hiç bitmeyecekmiş gibi gelen bir süre- eli tokmakta, ayağı adım atmaya kalkmış, donmuş gibi kapısının eşiğinde kala-kalmıştı, ne ileri ne geri gidebiliyordu. Sonra küçük bir hareket oldu. Güvercin ayak mı değiştirdi, yoksa biraz tüylerini mi kabarttı her neyse, kısa bir titreyiş dolaştı vücudunu, aynı zamanda da iki gözkapağı örttü gözünün üzerini, biri aşağıdan, biri yukarıdan, aslında gerçek gözkapakları değil, yoktan oluşuvermiş iki dudak gibi gözü yutan, lastiğimsi birtakım zarlar. Göz bir an için yok olmuştu. İşte ancak şimdi sarsıldı Jonathan korkudan, şimdi dikildi saçları dehşetin ta kendisiyle. Bir adımda geriye, odaya sıçrayıp kapıyı kapattı, güvercinin gözü yeniden açılmadan. Güvenlik kilidini çevirdi, yatağa doğru üç sarsak adım attı, titreye titreye oturdu, yüreği yerinden kopacakmış gibi atarak. Alnı buz gibiydi, ensesinden, sırtından terlerin fışkırdığını hissediyordu. İlk düşüncesi, şimdi bir kalp krizi ya da inme ya da en azından havale geçireceği oldu, tam bu gibi şeylerin insanın başına geldiği yaştasın, diye düşündü, ellisinden sonra en ufak bir bahane yeter böyle bir bela için. Sonra yanlamasına yatağa bıraktı kendini, yorganı buza kesmişçesine titreyen omuzlarına çekti, sancıyı, göğüs ve omuz dolaylarındaki batmayı (bir kere, aldığı tıp el kitabında okumuştu, bunların enfarktüsün şaşmaz belirtileri olduğunu) ya da bilincinin yavaş yavaş bulanmasını beklemeye başladı. Ama hiç böyle bir şey

olmadı. Kalbinin atışı sakinleşti, kan gene eskisi gibi düzgün biçimde dolaşmaya başladı başını, kollarını, ayaklarını, inmenin tipik belirtisi olan, felce benzer duygu da kendini göstermedi. Jonathan ayak ve el parmaklarını oynatabiliyor, yüz hareketleri yapabiliyordu - organik ve nörolojik açıdan her şeyin yolunda olduğunun bir işaretiydi bu. Buna karşılık koca bir yığın, birbiriyle ilintisiz mi ilintisiz korkunç düşünce, kara bir karga sürüsü gibi uçuşup duruyor, haykırıyor, kanat çırpıyordu kafasının içinde, "sen bittin artık!" diye gakladıkları duyuluyordu, "ihtiyarladın, hem de bittin, bir güvercin ölesiye korkutabilir seni, bir güvercin seni gerisin geri odana püskürtebiliyor, yere yıkıyor, tutsak ediyor. Öleceksin, Jonathan, öleceksin, hemen olmasa bile yakında, hem yaşadığın hayatı da yanlış yaşadın, çarçur ettin, baksana bir güvercin bile altüst edebildikten sonra, öldürmelisin onu, ama öldüremezsin, sinek bile öldüremezsin sen, yok, sinek tamam, bir sineğe, sivrisineğe, böceğe ancak gücün yeter, ama sıcak kanlı bir şeyi, yarım kilo çeken, güvercin gibi sıcak kanlı bir varlığı asla öldüremezsin, bir insanı yere sermek daha kolay gelir, pifpaf, ondan çabuk ne var, ufacık bir delik, altı milimetrelik bir delik açar etinde, temiz iş, yasal, nefsi müdafaaya izin var, silahlı koruma görevlileri hizmet yönetmeliğinin birinci maddesi, hatta yönetmelik emreder bunu, kimse suçlayamaz seni bir insanı vurursan, gel gelelim güvercin öyle mi? nasıl vurulur bir güvercin? kanat çırpar güvercin denen şey, ıskalamak işten değil, olur rezalet değil bir güvercine ateş etmek, yasaktır, hizmet silahının geri alınmasına varır usu, görevinin elinden alınmasına, hapse girersin bir güvercine ateş edersen, hayır, öldüremezsin, ama yaşamak, onunla yaşaman da olur şey değil, asla, bir güvercinin oturduğu evde insan yaşayamaz artık, kargaşanın, başıbozukluğun ta kendisidir güvercin, hiç belli olmaz ne taraftan gelip ne tarafa uçacağı, pençeleriyle yapışıp gözünü gagalar insanın, güvercin dur durak bilmeden pisleyen, ortalığa korkunç bakteriler, sonra menenjit virüsleri saçan bir şeydir, yalnız kalmaz bir güvercin, başka güvercinleri de çeker, cinsel ilişkide bulunur ve çoğalır, yıldırım hızıyla, bir güvercin ordusu kuşatacak çevresini, odandan çıkamaz olacaksın, açlıktan öleceksin, kendi dışkında boğulacaksın, tek çaren pencereden atlamak olacak, külçe gibi kaldırıma yığılacaksın, hayır, onu da gözün yemeyecek, odanda kapalı kalacaksın, imdat diye bağıracaksın, itfaiye gelsin

diye, merdivenleriyle gelip de seni bir güvercinden kurtarsın diye, bir güvercinden, apartman alay edecek, bütün mahalle alay edecek seninle, "bakın Mösyö Noel!" diye bağırıp parmakla gösterecekler seni, "bakın Mösyö Noel'i güvercinden kurtarmaya geldiler!" sonra da psikiyatri kliniğine gönderecekler; "Ah Jonathan, Jonathan durumun umutsuz, battın sen Jonathan!"

Böyle haykırıyor, gaklıyordu kafasının içinde bir şeyler; o kadar şaşırmış, çaresizliğe düşmüştü ki Jonathan, başka çıkar yol bulamamaktan, çocukluk günlerinden bu yana bir daha hiç yapmadığı bir şey yaptı, dua etmek üzere ellerini kavuşturdu, "Tanrım, Tanrım," diye yakardı, "niçin terk ettin beni? Niçin beni böyle cezalandırıyorsun? Göklerdeki Babamız, kurtar beni bu güvercinden, Amin!" Görüldüğü gibi doğru dürüst bir dua değildi bu, daha çok, edindiği pek kısıtlı din eğitiminden artakalmış bölük pörçük anılardan oluşan bir kekelemeydi bütün söyleyebildiği. Ama gene de yararı oldu, çünkü dua etmek bir ölçüde zihnini toplamaya zorlamıştı onu, kafasında uçuşan karmakarışık düşünceleri dağıtmıştı. Başka bir şeyin ise daha çok yararını gördü: tam duasını bitirdiğinde öyle karşı konulmaz bir işeme ihtiyacı hissetti ki, birkaç saniye içinde rahatlamanın başka bir yolunu bulmazsa üzerinde yattığı yatağı, güzel çelik yaylı şiltesini, hele hele o güzelim gri halıyı kirleteceğini biliyordu. Bu düşünce bütünüyle kendine getirdi Jonathan'ı. İnleyerek ayağa kalktı, kapıya çaresiz bir bakış fırlattı... -hayır, bu kapıdan geçemezdi, o allanın cezası kuş yok olmuş bile olsa, tuvalete kadar yetişemezdi artık-, lavaboya yanaştı, bornozunu açtı, pijamasının pantolonunu indirdi, musluğu açtı ve lavaboya işedi.

Daha önce hiç böyle bir şey yaptığı olmamıştı. Düşünmesi bile dehşet: güzel, beyaz, pırıl pırıl temizlenmiş, vücut bakımına ve bulaşık yıkamaya hizmet eden bir lavaboya tutup işemek! Bu kadar alçalabileceğini, vücudunun böyle bir günahı işleyebileceğini asla düşünemezdi. Şimdiyse, bir yandan sidiğinin hiçbir sıkıntı, tutukluk engeliyle karşılaşmadan aktığını, suyla karışıp gurultular çıkararak pis su borusunda kaybolduğunu görünce, bir yandan da bedeninin aşağılarındaki basıncın hafiflediğini hissettiğinden, aynı anda gözlerinden yaşlar boşanıverdi, o kadar büyüktü utancı. İşi bittiğinde suyu bir süre daha akıttı, lavaboyu, işlediği rezaletin en küçük izlerini

bile yok etmek için, sıvılaştırılmış bir temizleme tozuyla iyice sildi. "Bir kereden bir şey olmaz," diye mırıldandı kendi kendine, lavabodan, odadan ya da kendinden özür dilemek ister gibi, "bir kereden bir şey olmaz, bir kerelik bir zorunluluktu bu, bir daha kesinlikle olmayacak... " Şimdi yatışıyordu. Silme işi, temizleyici şişesini ortadan kaldırma, bezi sıkma -sık sık yapıp alıştığı, avutucu el işleri- kılgı duygusunu yerine getirmişlerdi. Saatine baktı. Yediyi çeyrek geçmişti bile. Normal olarak yediyi çeyrek geçe tıraşını bitirmiş, yatağını yapıyor olurdu. Ama bu aşırı bir gecikme değildi, gerekirse, kahvaltıdan vazgeçerek kapatabilirdi. Kahvaltıdan vazgeçerse -böyle hesaplıyordu- her günkü programına göre yedi dakika ileri bile geçebilirdi. Önemli olan yalnızca en geç saat sekiz beşte odadan çıkmasıydı, çünkü sekizi çeyrek geçe bankada olması gerekiyordu. Gerçi bu işi nasıl yoluna koyacağını daha bilmiyordu, ama önünde daha üç çeyrek saatlik bir son-süre vardı ya. Az değildi bu. Üç çeyrek saat, insan az önce ölümle burun buruna gelmiş, enfarktüsten güç bela kurtulmuşsa, çok zamandı. Hele insan, dolu bir sidik torbasının buyruğu altında değilse çift katı uzunlukta zamandı. Böylece o da, şimdilik hiçbir şey olmamış gibi davranıp her sabahki olağan işlerine yönelmeye karar verdi. Lavaboya sıcak su doldurup tıraş oldu.

Tıraşı süresine iyice bir düşündü. "Jonathan Noel," dedi kendi kendine, "sen iki yıl Çinhindi'nde askerlik yaptın ve orada nice nazik durumların üstesinden geldin. Bütün cesaretini, bütün zekânı toplar, gerektiği biçimde önlemini alırsan, şansın da olursa bu odadan huruç etmeyi başarırsın. Peki başarınca ne olur? Diyelim ki gerçekten o iğrenç hayvanın yanından geçip kılına halel gelmeden merdivenlere ulaştın, kendini güvene aldın, sonra? İşe gidebilecek, bütün günü sağ salim geçirebileceksin - ama sonra ne yapacaksın? Nereye gideceksin bu akşam? Geceyi nerede geçireceksin?" Çünkü güvercinle -hele bir kaçmayı basarsın-ikinci bir kere daha karşılaşmak istemediği, her ne olursa olsun bu güvercinle aynı çatı altında, bir gün, bir gece, bir saat bile yaşayamayacağı sarsılmaz bir kesinlikle ortadaydı. Öyleyse bu geceyi, belki bundan sonraki geceleri de, bir pansiyonda geçirmeye hazırlıklı olmalıydı. Buysa, yanına tıraş takımını, diş fırçasını, değiştirecek çamaşır alması gerekiyor demekti. Ayrıca çek defterine de ihtiyacı vardı, hatta belki

ne olur ne olmaz diyerek, banka cüzdanına da. Bin iki yüz frank parası vardı cari hesabında. İki hafta yeterdi, ucuz bir otel bulması koşuluyla. O zaman güvercin hâlâ odasını abluka altında tutuyorsa biriktirdiği paraya dokunması gerekecekti! Tasarruf hesabında altı bin frank'ı vardı, dünyanın parası. Bununla aylarca otelde kalabilirdi. Üstelik maaşını da alacaktı ya, ayda üç bin yedi yüz frank net. Öte yandan yılın sonunda Madam Lasalle'e sekiz bin frank ödenmesi gerekiyordu, odanın son taksiti olarak. Odasının son taksiti; artık hiç mi hiç oturamayacağı bu odanın. Nasıl anlatırdı derdini Madam Lasalle'e, son taksiti ertelemesini isteyecek olsa? Herhalde pek diyemezdi kadına: "Madam, size sekiz bin franklık son taksiti ödeyemiyorum, çünkü aylardır otelde kalıyorum, sizden alacak olduğum odanın kapısını bir güvercin tutmuş olduğu için." - Böyle diyecek hali yoktu herhalde... Derken aklına daha beş altını olduğu geldi, her biri rahat rahat altı yüz frank değerinde beş Napoleon altını; 1958'de Cezayir savaşı sırasında almıştı, enflasyon korkusuyla. Bu beş Napoleon altınını da yanına almayı kesinlikle unutmamalıydı. Bir de annesinin ince bir altın bileziği elindeydi daha. Bir de transistorlu radyosu. Bir de gümüş kaplamalı, kibar bir tükenmez kalem, Noel'de bankada çalışan herkese vermişlerdi bir tane. Bütün bu hazineleri satacak olursa, çok tutumlu davranarak, yıl sonuna kadar otelde kalabilir, gene de Madam Lasalle'e sekiz bin frank'ı ödeyebilirdi. 1 Ocak'tan sonra durum düzelecekti gene, odanın sahibi oluyordu ya, kira ödemesi gerekmeyecekti artık. Belki de güvercin kıştan sağ çıkmazdı. Ne kadar yaşardı bir güvercin? İki yıl, üç yıl, on yıl? Ya ihtiyar bir güvercin idiyse? Belki bir hafta içinde ölürdü? Belki bugün ölürdü? Belki de sırf ölmek için gelmişti...

Tıraşı bitirmişti, lavabodaki suyu boşalttı, lavaboyu temizleyip gene su doldurdu, belden yukarısını, ayaklarını yıkadı, dişlerini fırçaladı, suyu gene boşalttı, bezle silip temizledi. Sonra yatağını yaptı. Dolabın altında, kirli çamaşırlarını saklayıp ayda bir çamaşır salonuna taşıdığı eski bir mukavva bavul vardı. Onu çekti, boşaltıp yatağın üstüne koydu. Bu, 1942'de Charenton'dan Cavaillon'a gelirken elinde olan bavulun ta kendisiydi, 1954'te Paris'e gelirken elinde olan bavul. Bu eski bavulun yatağın üstünde durduğunu görüp de içini, kirli değil temiz çamaşırla, bir çift iskarpin, temizlik malzemesi, ütü, çek defteri, altınlarını doldurmaya başladığında -

yolculuğa çıkarmış gibi- gelip yaşlar durdu gene gözlerine, ama bu kez utançtan değil, çaresizlikten. Sanki hayatı içinde otuz yıl geriye fırlatılmış gibi geliyordu, sanki hayatının otuz yılını kaybetmiş gibi.

Bavul hazırlama işini bitirdiğinde saat sekize çeyrek vardı. Giyindi, önce her zamanki üniformayı: gri pantolon, mavi gömlek, deri ceket, tabanca kılıflı deri kemer, gri kasket. Sonra güvercinle olabilecek karşılaşma için önlemini aldı. içinde en çok iğrenti uyandıran şey hayvanın, vücudunun bir tarafına değebileceği, sözgelimi ayak bileğini gagalayacağı, ya da havalanarak ellerine ya da boynuna dokunabileceği, hatta o pençeli koca ayaklarıyla üstüne konabileceği düşüncesiydi. Onun için hafif olan iskarpinlerini değil, aslında yalnız ocak ve şubatta kullandığı, kuzu postlu, uzun konçlu kaba çizmelerini giydi, kışlık paltosuna girip aşağıdan yukarıya bir güzel ilikledi, bir yün atkıyı boynuna dolayıp çenesine kadar çekti, elleriniyse müflonlu eldivenleriyle korudu. Sağ eline şemsiyesini aldı. Bu donanım içinde sekize yedi dakika kala, odasından huruç harekâtına girişmek üzere hazır durumdaydı.

Üniformasının kasketini çıkarıp kulağını kapıya dayadı. Hiçbir şey duyulmuyordu. Kasketini gene başına geçirdi, iyice alnına bastırdı, bavulu alıp kapının yanına hazır etti. Sağ elinin serbest kalması için şemsiyeyi bileğine astı, sağ eliyle tokmağı, sol eliyle güvenlik kilidinin düğmesini kavradı, kilidin dilini çekerken kapıyı azıcık araladı. Dışarıyı gözetledi.

Güvercin kapının önünde değildi artık. Oturduğu çininin üstünde şimdi beş frank büyüklüğünde zümrüt yeşili bir leke ile küçücük, beyaz, kapı aralığından gelen esintiyle hafifçe titreyen bir hav tüyü vardı. Jonathan'ın iğrentiden içi ürperdi. içinden gelene kapılsaydı hemen kapıyı vurur kapatırdı. İçgüdüsel eğilimi geri çekilmek istiyordu, güvenli odaya çekilmek, dışarıdaki o korkunç şeyden kaçmak. Ama sonra, orada bir tek değil, orada birçok lekelerin daha olduğunu gördü. Koridorun görebildiği parçasına baştanbaşa bu zümrüt yeşili, nemli nemli pırıldayan lekeler saçılmıştı. Derken garip bir şey oldu: iğrençliğin çokluğu Jonathan'ın yılgınlığını değil de, tersine, direnme istencini güçlendirdi: O tek leke, o tek tüy karşısında herhalde geri çekilir, kapıyı sımsıkı kapatırdı, ilelebet. Ama güvercinin gördüğü kadarıyla bütün koridoru sıçıp batırmış olması -o

nefretlik olgunun bu ölçüdeki genelliği- bütün cesaretini seferber etti. Kapıyı iyice açtı.

O zaman gördü güvercini. Sağ tarafta, bir buçuk metrelik bir uzaklıkta oturuyordu, koridorun en sonunda, bir köşeye sıkışmış olarak. Çok az ışık düşüyordu oraya, Jonathan da yalnızca kısacık bir bakış fırlattı o yöne doğru, öyle ki uyuyup uyumadığını, gözünün açık mı kapalı mı olduğunu anlayamadı. Hiç de bilmek istemiyordu zaten hiç. Ona kalsa hiç mi hiç görmemiş olmayı yeğlerdi. Bir kere, tropik hayvan dünyası üzerine olan kitapta belli hayvanların, en başta orangutanların insanlara, ancak gözlerinin içine bakılınca saldırdıklarını okumuştu; kendilerini görmezden gelene ilişmiyorlardı. Belki bu, güvercinler için de geçerliydi. Ne olursa olsun, Jonathan güvercin artık ortada yokmuş gibi davranmaya, en. azından ona bir daha bakmamaya karar verdi.

Bavulu yavaşça iterek koridora çıkardı, yavaş yavaş, yeşil lekelerin arasından geçirerek. Sonra şemsiyeyi açtı, sol eliyle göğsünün, yüzünün önünde bir kalkan gibi tutarak ve yerdeki lekelere sürekli dikkat ederek koridora çıktı, kapıyı arkasından çekti. Şimdi gene de, hiçbir şey olmamış gibi davranacağı yolunda verdiği bütün kararlara rağmen korku kaplıyordu içini, kalbinin atışı ta boğazına vuruyordu; hele eldivenli parmaklarıyla anahtarlarını cebinden hemen çıkaramayınca sinirden öyle bir titremeye başladı ki neredeyse şemsiye elinden kayacaktı, sağ eliyle şemsiyeyi kavrayıp omzuyla yanağı arasına sıkıştırmaya kalkınca da anahtar yere düşmesin mi, kıl payı sasırsa lekelerden birinin tam orta yerine düşecekti, anahtarı kaldırmak için eğilmesi gerekiyordu, anahtarı sonunda elinde sıkı sıkı tutmayı başardığında ise, ancak heyecandan üç kere deliği ıskaladıktan sonra kilidin içinde iki kere çevirmeyi başardı. O anda, arkasında bir kanat çırpma duyar gibi olmuştu. Yoksa yalnızca şemsiyeyle duvara mı çarpmıştı? Ama sonra gene duydu o sesi, kesindi, kısa, kuru bir kanat çırpma, işte o zaman paniğe kapıldı. Anahtarı kilitten bir acele çekti, bavulu kaptığı gibi fırladı. Açılmış şemsiye duvara sürtüyor, bavul öbür odaların kapılarına çarpıyordu, koridorun ortasında açık pencerenin kanatları yolunu kesiyordu, sıyrılıp yandan geçti, bir hışımla çekti şemsiyeyi arkasından, ama

öyle bir çekiş ki bez parça parça oldu, umurunda bile değildi, gözü hiçbir şey görmüyordu kaçmaktan başka, kaçmak, kaçmak.

Ancak merdivenin başına geldiğinde bir anlığına durdu, eline ayağına dolaşan şemsiyeyi kapamak için ve geriye bir bakış fırlattı: Sabah güneşinin parlak ışıkları pencereden giriyor, koridorun alacakaranlığında keskin çizgilerle sınırlanmış bir kütle oluşturuyorlardı. Pek görülemiyordu arkası, ancak Jonathan gözlerini kısıp zorlanarak baktığında gördü güvercinin karanlık köşesinden ayrılıp ileri doğru aceleci, sarsak birkaç adım attığını, sonra gene oturduğunu, tam kendi oda kapısının önüne.

Dehşet içinde arkasını dönüp merdiveni inmeye başladı. Bu anda emindi bir daha hiç dönemeyeceğinden.

İndiği her basamakta biraz daha sakinleşti. İkinci katın sahanlığında içini birdenbire basan ateş dalgası, kışlık paltonun, boyun atkısının hâlâ sırtında, kürklü çizmelerin hâlâ ayağında olduğunu getirdi hatırına. Her an, buradaki ekâbir dairelerinin arka merdivene açılan kapılarından, alışverişe giden bir hizmetçi kız, ya da boş şarap şişelerini kapısının önüne bırakan Mösyö Rigaud, ya da, olur ya, hangi nedenle olursa olsun, Madam Lasalle çıkabilirdi -erken kalkardı Madam Lasalle, şimdi de ayaktaydı bile, kahvesinin keskin kokusu bütün merdivenleri tutmuştu- ve işte Madam Lasalle, mutfağının arka kapısını açıverecek-ti, karşısında, merdivenin başında duruyor olacaktı Jonathan, kızgın mı kızgın Ağustos güneşinde gülünç mü gülünç kış kılığına bürünmüş olarak - bu ölçüde bir densizliğin üstüne, hiçbir şey olmamış gibi çekip gidemezdi elbet, bir açıklama yapmak zorunda kalacaktı, ama nasıl açıklasındı? Ö anki görünüşü için ele gelir bir açıklama yoktu. Ancak deli diye bakılabilirdi kendisine. Belki deliydi.

Bavulu indirdi, içinden iskarpinleri aldı, bir çabuk eldivenleri, paltoyu, boyun atkısını, çizmeleri çıkardı; iskarpinleri giydi, boyun atkısını, eldivenleri, çizmeyi bavula yerleştirdi, paltoyu koluna astı. Şimdi kanısınca, varlığı herkesler için haklılık kazanmış oluyordu. Gerekirse her zaman, elbiselerini yıkamaya, paltosunu da temizlemeye götürdüğünü ileri sürebilirdi. Gözle görülür biçimde rahatlamış olarak merdivenleri inmeye devam etti.

Arka avluda, boş çöp bidonlarını küçük bir arabayla caddeden içeri doğru getirmekte olan concierge kadına rastladı. Hemen suçüstü yakalanmış hissetti kendini, hemen adımları yavaşladı. Merdivenlerin karanlığına çekilemezdi artık, kadın kendisini görmüştü bile, ilerlemek zorundaydı. "Günaydın, Mösyö Noel," dedi, Jonathan bilinçli bir atılganlıkla yanından geçerken.

"Günaydın, Madam Rocard," diye mırıldandı Jonathan. Bundan fazla konuşmazlardı birbirleriyle. On yıldır kadar olmuştu kadın apartmana gireli— bir kere bile "Günaydın, Madam"dan, "İyi akşamlar, Madam"dan, kendisine gelen postayı verirken de "Teşekkürler, Madam"dan başka bir şey dememişti ona. Bir alıp veremediği olduğundan değil. Sevimsiz biri değildi kadın. Selefinden, selefinin selefinden değişik biri değildi. Bütün concierge'ler gibiydi; yaşını kestirmek olanaksız, kırkların sonu ile altmışların sonu arasında bir şey; bütün concierge'ler[8] gibi koridorda ayaklarını sürüyen, vücut bakımından şişmanca, teni kireç beyazı, kokusu rutubetli. Çöp bidonlarını içeri ya da dışarı taşımıyor, merdiveni temizlemiyor ya da bir çabuk alışverişi görmüyorduysa caddeyle avlu arasındaki geçide bakan küçük odasında, floresan ışığı altında oturur, bir yandan televizyonu çalışır dururken dikiş diker, ütü yapar, yemek pişirir ve ucuz kırmızı şarabıyla vermutunu dikerdi başına, tıpkı başka her hangi bir concierge kadın gibi. Hayır, gerçekten bir alıp veremediği yoktu onunla. Yalnız azıcık, genel olarak concierge'lerle bir alıp veremediği vardı, çünkü concierge'ler, mesleklerinden ötürü öbür insanları sürekli gözleyen insanlardı. Özel olarak da Madam Rocard, özel olarak onu, Jonathan'ı sürekli gözleyen biriydi. Madam Rocard'ın yanından, onun haberi olmadan, en kısa, en belli-belirsiz türden de olsa bir bakışma yakalanmadan geçmek bütünüyle imkânsızdı. Odasında, sandalyesinde otururken uyumuş bile olsa -ki bu özellikle öğle sonrasının erken saatleriyle akşam yemeğinden sonra görülürdü- giriş kapısının hafifçe gıcırdaması onu birkaç saniyeliğine uyandırıp geçenin farkına vardırmaya yeterdi. Dünyada hiçbir insan Jonathan'ı Madam Rocard kadar sık ve kesin biçimde algılamamıştı. Arkadaşları yoktu hiç. Bankada, envantere dahil olduğu söylenebilirdi neredeyse. Müşteriler, tablolarla ön plana canlılık katmak için konan figürler gibi

görürlerdi onu, kişi olarak değil. Süpermarkette, sokakta, otobüste (ne zaman biniyordu ki otobüse!) sıradanlığı, öbür insanların bir kitle oluşuyla sağlanmış oluyordu. Yalnız ama yalnız Madam Rocard tanıyordu onu, her gün karşılaşınca o olduğunu biliyor, her gün en az iki kere o çekinme tanımaz dikkatini yöneltiyordu Jonathan'a. Bu arada onun yaşayışı üzerine ne özel bilgiler edinmiyordu ki: ne giymiş olduğu, gömleğini haftada kaç kere değiştirdiği, saçlarını yıkayıp yıkamamış olduğu, akşam yemeği için eve ne getirdiği, postadan bir şey gelip gelmediği ve gelmişse kimden olduğu. Ve işte Jonathan, söylediğimiz gibi, gerçekten Madam Rocard'la kişisel olarak hiçbir alıp veremediği yokken ve onun sır-saymaz bakışlarının kesinlikle kişisel merakından değil, mesleksel sorumluluk duygusundan kaynaklandığını pekâlâ bildiği halde, gene de bu bakışların kendi üzerinde sessiz bir suçlama gibi toplandığını hisseder, Madam Rocard'ın yanından her geçişinde -bunca yıl sonra bile- içinde kısa, sıcak mı sıcak bir kızgınlık dalgası kabarırdı: Ne halt etmeye gözetliyor beni gene? Ne diye denetimden geçiriliyorum gene? Niye bir kere olsun görmemezlik edip kendi bütünlüğümü bırakmıyor bana? Niye bu kadar yanaşkan oluyor bu insanlar?

Hele bugün, olan olaylar nedeniyle özellikle duyarlı olduğundan, bir de, varlığının rezaletini bir bavul ve bir kışlık palto gibi göz ardı edilemeyecek nesneler biçiminde yanında taşıdığından, Madam Rocard'ın bakışlarına yakalanmak özellikle yaralayıcı olmuş, her şeyden önce de "Günaydın, Mösyö Noel!" diye seslenişi alayın dikâlâsı gibi gelmişti ona. Derken içinde, önüne her zaman güvenlice set çekmeyi başardığı o kızgınlık dalgası birden taştı, kabarıp açık öfkeye dönüştü ve Jonathan daha hiç yapmadığı bir şey yaptı: Madam Rocard'ın yanından geçmiş gitmişken durdu, bavulunu yere indirdi, üstüne paltosunu koydu ve arkasına döndü; döndü, çünkü kesin kararlıydı kadının bakışındaki, seslenişindeki sınır tanımazlığa sonunda karşı koymaya. Ne yapacağını ya da ne söyleyeceğini daha bilmiyordu ona doğru yürürken yalnızca bir şey yapacağını, söyleyeceğini biliyordu. Setini aşan kızgınlık dalgası kadına doğru taşıyordu onu, cesaretiyse sınırsızdı.

Kadın çöp bidonlarını yerine koymuş, odacığına dönmek üzereydi, Jonathan yolunu kestiğinde, avlunun hemen hemen tam ortasında.

Birbirlerine aşağı yukarı yarım metre uzaklıkta durdular. Jonathan kadının kireç yüzünü daha hiç bu kadar yakından görmemişti. Tombul yanaklarının üstündeki deri alabildiğine narin bir şeymiş gibi göründü gözüne, eski, kırılganlaşmış ipek gibi, gözlerinde, kahverengi gözlerindeyse, yakından bakıldığı zaman, o batıcı yanaşkanlıktan eser kalmamıştı, tersine, daha çok bir yumuşaklık, neredeyse genç kızımsı bir ürkeklik vardı. Ama Jonathan bu ayrıntıların oluşturduğu -ve madamın, kafasında çizili resmine tabii pek az uyan- görünüme kapılmadı. Yaptığı çıkışa daha resmi bir eda vermek için parmağının ucuyla üniformasının kasketine dokunarak, oldukça keskin bir sesle: "Madam," dedi, "Size söyleyeceğim bir çift sözüm var." (Bu anda hâlâ bilmiyordu söyleyeceği şeyin aslında ne olduğunu.)

"Evet, Mösyö Noel?" dedi Madam Rocard ve başını küçük, titreyen bir hareketle geriye yasladı. Kuşa benziyor, diye düşündü Jonathan, korku içindeki küçük bir kuşa. Söylediklerini keskin bir ses tonuyla tekrarladı: "Madam, size söyleyeceğim şudur...", sonra, onu hâlâ öne iten kızgınlığın, kendi katkısı olmadan şu cümleye dönüştüğünü izledi, kendi de şaşarak: "Oda kapımın önünde bir kuş bulunmaktadır, Madam," sonra somutlaştırarak "bir güvercin, Madam. Oda kapımın önünde, çinilerin üstüne konmuş." Ancak bu noktada başardı bilinçaltından gelirmişçesine kaynayıp dökülen konuşmasına dizgin vurup onu, açıklayıcı bir ek ile belli bir yöne çevirmeyi: "Bu güvercin, Madam, altıncı katın bütün koridoruna pislemiş bulunuyor."

Madam Rocard birkaç kere ayak değiştirdi, başını biraz daha ensesine yaslayarak sordu: "Nereden geliyor güvercin, Mösyö?"

"Bilmiyorum," dedi Jonathan. "Herhalde koridor penceresinden girmiş olacak. Pencere açık. Pencere sürekli kapalı kalmalıdır. Bina yönetmeliğinde böyle yazar." "Herhalde öğrencilerden biri açtı," dedi Madam Rocard, "sıcaktan."

"Olabilir," dedi Jonathan. "Gene de sürekli kapalı kalması gerekir. Fırtına çıkarsa çarpıp kırılabilir. 1962 yazında oldu bu bir kere. O zaman yüz elli franka maloldu camın yerine yenisini takmak. O zamandan beri bina yönetmeliğinde yazılıdır, pencerenin daima kapalı kalması gerektiği."

Gerçi sürekli olarak bina yönetmeliğine dikkat çekmesinde gülünç bir yan olduğunun farkındaydı.

Güvercinin içeri nasıl girebilmiş olduğu da hiç ilgilendirmiyordu onu. Güvercin üzerine daha ayrıntılı konuşmayı hiç istemiyordu, bu korkunç sorun yalnız kendisini ilgilendirmez miydi zaten. Madam Rocard'ın saygısız bakışlarına duyduğu kızgınlığı dışa vurmak istiyordu, başka hiçbir şey değil, bu isteği de ilk söylediği cümlelerle olmuştu. Şimdi kızgınlık dinmişti. Şimdi bilemiyordu nasıl devam edeceğini.

"Eh, o zaman güvercini kovup pencereyi kapamalı," dedi Madam Rocard. Bunu, dünyanın en kolay işiymiş de yapınca her şey yoluna girermiş gibi söylemişti. Jonathan susuyordu. Bakışı kadının gözlerinin kahverengi derinliklerine yakalanmış, bu derinliklerde yumuşak, kahverengi bir bataklıktaymışçasına gömülecek gibi oluyordu; bir an gözlerini kapaması gerekti yeniden çıkabilmesi, hafifçe öksürüp sesini yeniden bulabilmesi için.

"Öyle ki..." diye başladı, bir daha öksürdü, "öyle ki, her yan öbek öbek pislik. Bir sürü yeşil yeşil öbekler. Tüyler de var. Bütün koridoru kirletmiş. Bu asıl sorun."

"Tabii, Mösyö," dedi Madam Rocard, "koridoru temizlemek gerek. Ama ilk iş olarak güvercini kovmak" "Evet," dedi Jonathan, "evet, evet..." Bu arada düşünüyordu: Ne demeye getiriyor? Ne istiyor? Niçin, güvercini kovmak, diyor, kim? Güvercini benim kovmam gerektiğini mi söylemek istiyor? Dilerdi ki Madam Rocard'la konuşma yürekliliğini hiç göstermemiş olaydı.

"Evet, evet," diye kekelemeye devam etti, "kov... kovmalı. Ben... ben kendim kovardım çoktan, ama fırsat bulamadım. Acelem var. Gördüğünüz gibi, çamaşırım yanımda bugün, paltom yanımda. Paltoyu temizleyiciye götüreceğim, çamaşırları çamaşırhaneye, sonra işe gideceğim. Çok acelem var. Madam, onun için kovamadım güvercini. Sadece vukuatı size. haber vereyim dedim. Her şeyden önce pisliklerden dolayı. Koridorun güvercin dışkısıyla pislenmiş olması baş sorundur ve bina yönetmeliğine aykırıdır. Bina yönetmeliğinde koridorun, merdivenin ve tuvaletin hep temiz tutulacağı yazılıdır." Ömründe hiç bu kadar saçma sapan bir

konuşma yaptığını hatırlamıyordu. Yalanları en kaba bir açık seçiklik içinde göz önüne çıkıyormuş gibi geliyor, böylece örtmeleri gereken biricik gerçek: yani kendisinin hiç ama hiçbir zaman güvercini koyamayacağı, tersine, güvercinin onu çoktan kovmuş olduğu gerçeği en aşağılık bir biçimde ortaya çıkmış oluyordu: Madam Rocard bu gerçeği söylediklerinden duyup çıkaramadıysa bile, şimdi kesinlikle yüzünden okuyabilirdi, çünkü içine ateşler bastığını, kanın başına yükseldiğini, yanakların utançtan kıpkızıl olduğunu hissediyordu. Ama Madam Rocard hiçbir şey fark etmemiş gibi yapıyordu (yoksa gerçekten hiçbir şey fark etmemiş miydi?) şöyle demekle yetindi: "Uyarınıza teşekkür ederim, Mösyö. Bir ara bakarım o işe," başını indirdi, Jonathan'ın çevresinden dolaşarak odasının yanındaki tuvalet kulübesine doğru ilerledi ayaklarını sürüyerek ve içeri girip gözden kayboldu.

Jonathan arkasından baktı, içinde onu birisinin güvercinden kurtarabileceği üzerine herhangi bir umut daha kalmış idiyse o da bu keder verici sahneyle, tuvaletine girip kaybolan Madam Rocard'la birlikte yok olmuştu. "Bakacağı filan yok," diye düşündü, hiçbir şeye bakacağı yok. Hem niçin baksın ki? Alt tarafı concierge'lik[9] onun işi, concierge olarak da merdivenle koridoru süpürmek ve haftada bir kere ortak helayı temizlemekle yükümlü, güvercin kovalamakla değil. Öğleden sonraya kalmaz içer vermutunu sarhoş olur, bütün olanı biteni de unutur, daha şimdiden, şu anda unutmadıysa eğer...

Jonathan gecikmeden, saat sekizde bankanın önündeydi, müdür yardımcısı Mösyö Vilman ile baş kasadar Madam Roques gelmeden tam beş dakika önce. Cümle kapısını birlikte açtılar: Jonathan dıştaki sürgülü parmaklığı, Madam Roques dıştaki kurşun geçmez camlı kapıyı, Mösyö Vilman içteki kurşun-geçmez camlı kapıyı. Sonra Jonathan ile Mösyö Vilman anahtarlarıyla alarm düzenini devreden çıkardı, Jonathan ile Madam Roques bodrum katının çift kilitli yanmaz kapısını açtı, Madam Roques ile Mösyö Vilman, birbirlerini tamamlayan anahtarlarıyla kasa dairesini açmak için bodruma inip gözden kaybolurken, bu arada bavulu, şemsiyeyi, paltoyu tuvaletlerin yanındaki gardıroba kilitlemiş olan Jonathan da iç camlı kapının yanında yerini alıp birer ikişer gelen memurları, elektrik düzeniyle biri dıştaki öbürü içteki zırhlı kapının kilidini birbiri ardınca nöbetleşe

açan iki düğmeye basarak içeri aldı. Saat sekiz kırk beşte bütün personel toplanmıştı, herkes gişelerin arkasındaki, kasa bölmesindeki, ya da yazıhanelerdeki yerine yerleşmiş, Jonathan da, dışarıda cümle kapısının önündeki mermer basamaklarda tutacağı nöbetine geçmek üzere bankadan çıkmıştı. Asıl görevi başlıyordu.

Jonathan'ın bu görevi, otuz yıldan beri, öğleden önce saat dokuzdan on üçe, öğleden sonra da saat on dört otuzdan on yedi otuza kadar cümle kapısının önünde ayakta dikilmekten ya da çok çok, ölçülü adımlarla üç mermer basamağın en altta olanı üzerinde bir aşağı bir yukarı yürümekten başka hiçbir şey olmamıştı. Saat dokuz buçuğa doğru, bir de saat on altı otuz ile on yedi arasında, Mösyö Roede'nin, müdürün, siyah limuzininin gelişi ya da gidişi yüzünden küçük bir kesinti olurdu. Bu, mermer basamaktaki yerinden ayrılması, banka binası boyunca arka avlunun giriş kapısına doğru on iki metre kadar koşturması, ağır çelik parmaklıklı kapıyı itip açması, saygılı bir selam için elini kasketinin siperliğine tutması ve limuzinin geçmesini beklemesi demekti. Buna benzer bir şey, kuşluk ya da ikindi üzeri, 'Brink Değerli Taşımalar Servisi'nin mavi, zırhlı kamyoneti gelince de olabilirdi. Ona da çelik parmaklığın açılması gerekiyordu, onun içinde oturanlara da bir selam jesti düşüyordu, tabii bu, avucunu dümdüz açıp kasketin siperliğine kaldırdığı zamanki kadar saygılı bir jest değil, daha kaçamak, işaret parmağıyla siperliğe fiske atar gibi bir meslektaş selamı jestiydi. Başka hiçbir şey olmazdı. Jonathan yerinde durur, önüne bakar ve beklerdi. Kimi zaman gözlerini ayaklarına dikerdi, kimi zaman karşıya, caddenin öbür tarafındaki kafeye. Kimi zaman en alt mermer basamağın üstünde yedi adım sola yedi adım sağa gider, ya da en alt basamaktan ayrılıp ikinciye dikilir, kimi zaman da, güneş çok fazla yakıyor, sıcak vücudunun olanca suyunu kasketinin çemberine doğru bastırıyorsa, cümle kapısının üstündeki sundurmanın gölgelediği üçüncü basamağa tırmandığı bile olurdu, sonra orada, kasketini azıcık çıkarıp kolunun yeniyle nemli alnını sildikten sonra dikilir, bakar, beklerdi. Bir kere, emekli olana kadar bu üç mermer basamakta ayakta durarak yetmiş beş bin saat geçirmiş olacağını hesaplamıştı. O zaman kesinlikle bütün Paris'teki -belki de bütün Fransa'daki-, bir ve aynı yerde en uzun süre durmuş insan olacaktı. Belki olmuştu bile şimdiden, mermer basamaklarda ancak elli beş

bin saat geçirdiği şu sıra bile. Öyle ya, şehirde pek az kadrolu bekçi kalmıştı. Bankaların çoğu tesis koruma şirketi denen yerlere abone olmuşlar, kapılarının önüne onların gönderdiği şu genç, ayrık bacaklı, ters bakışlı tipleri dikiyorlardı, bunların yerini de hemen birkaç ay, hatta çoğu zaman birkaç hafta sonra başka, aynı onlar gibi ters bakışlı başka herifler alıyordu -söylendiğine göre, iş psikolojisi nedenleriyle: Bir bekçinin dikkati, dendiğine göre, çok uzun zaman bir ve aynı yerde görev yaparsa azalırmış; çevresinde olup bitenlere karşı duyarlığı körelirmiş; bekçi tembelleşir, kayıtsızlaşırmış, böylece de ödevlerinde yararsız hale gelirmiş...

Hepsi saçma! Jonathan biliyordu doğrusunu: Bekçinin uyanıklığı daha birkaç saat geçince sönüyordu. Çevresini, hele bankaya giren yüzlerce insanı daha ilk günden başlayarak bilinçli biçimde zaten algılamaz oluyordu, hem bu gerekli de değildi, çünkü bir banka soyguncusunu nasıl olsa banka müşterisinden ayırt edemezdi insan. Haydi bekçi bunu basarsa da soyguncunun önüne atılsa - daha tabanca kabzasının güvenlik kayışını bile çözmeye fırsat bulamadan, çoktan vurulup yere serilmiş, ölmüş olurdu, çünkü soyguncunun elinde bekçiye göre, giderilmesi olanaksız bir avantaj vardı; baskını yapan taraf olmak. Bir sfenks gibi -böyle geliyordu Jonathan'a (çünkü bir ara kitaplarından birinde sfenksler üzerine bir şeyler okumuştu)- bir sfenks gibiydi bekçi. Yaptığı etki eylemiyle değil, sırf vücutça varlığı yoluyla oluyordu. Bu varlığını ve yalnızca bu varlığını, çıkarıyordu soyguncu olabilecek kişinin karşısına. "Benim yanımdan geçmek zorundasın," der sfenks, mezar hırsızına, "sana engel olamam, ama geçmek zorundasın benim yanımdan; hele bir cesaret et, o zaman tanrıların, firavunun ruhunun öcü üzerine yağacak!" Bekçiyse: "Benim yanımdan geçmek zorundasın, sana engel olamam, ama cesaret edecek olursan beni vurman gerekecek, o zaman da mahkemelerin öcü üzerine yağacak cinayetten hüküm kılığında!" Tabii pekâlâ biliyordu Jonathan, sfenksin elinde bekçiye oranla çok daha etkili yaptırımlar olduğunu. Tanrıların öcü gözdağını veremezdi bir bekçi. Hem, soyguncunun yaptırımlara kulak asmaması halinde de sfenks bir tehlikeye atılıyor değildi. Bazalttandı o, som kayadan oyulma, madenden dökülme, ya da taş taş üstüne sıkıca örülmüş. Mezar soygunundan sonra, bana mısın demeden beş bin yıl daha yaşardı... oysa bekçi bir banka soygunu girişiminden

daha beş saniye sonra canını vermekten kaçınamazdı. Gene de birbirlerine benziyorlardı, Jonathan'ın kanısınca, sfenksle bekçi, çünkü ikisinin gücü de araçsal değil simgeseldi. Ve yalnızca, bütün gururunu, bütün özsaygısını oluşturan, ona güç ve direnç veren, onu uyanıklıktan, silahtan ya da kurşun-geçirmez camdan daha iyi koruyan bu simgesel gücün bilinciyle dikiliyor ve otuz yıldan beri nöbet tutuyordu Jonathan Noel, bankanın önündeki mermer basamaklarda, korkusuzca, kendinden en küçük bir hoşnutsuzluk duymadan, yüzünde ters bir bakış olmadan, bugüne gelene kadar. Ama bugün her şey başkaydı. Bugün Jonathan o sfenks dinginliğini takınamıyordu bir türlü. Daha birkaç dakika sonra vücudunun yükünü ayak tabanlarında acı verici bir basınç olarak duymaya başlamış, ağırlığını bir ayağından öbürüne, sonra gene ilkine vermiş, bu yüzden hafiften bir sersemliğe kapılmış, bugüne kadar parmakla gösterilecek kadar şaşmaz dik duruşuyla koruduğu dengesi bozulmasın diye küçük adımlar atmak zorunda kalmıştı. Birdenbire kaşınmaya da başlamıştı kalçaları, göğsünün yanları, ensesi. Bir süre sonra alnı kaşınmaya başlamıştı, sanki, kışları bazen olduğu üzere kurumuş da çatlamış gibi, oysa adamakıllı sıcaktı şimdi, üstelik saat dokuzu çeyrek geçe pek görülmeyecek kadar sıcak, alnıysa ancak saat on bir otuza doğru olabilecek ölçüde ıslanmıştı... kolları, göğsü, sırtı, bacaklarından aşağısı, deri olan her yeri kaşınıyordu, bir kaşıyabilseydi rahat rahat, hırsla; ama hiç olur muydu şimdi bir bekçinin uluorta kaşınması! O da derin soluk aldı, göğsünü şişirdi, kamburunu çıkardı, sırt kaslarını gevşetti, omuzlarını kaldırıp indirdi, rahatlamak için bedenini böyle böyle içinden elbisesine sürttü. Ne var ki bu alışılmadık kıvranmalar, kasılmalar gene o sersemliği arttırdı, artık yanlara doğru attığı o küçük, destek arayan adımlar da yetmez olunca Jonathan heykelimsi nöbet duruşunu, alışkanlığının tersine, daha saat dokuz buçuk olup da Mösyö Roedel'in limuzini gelmeden bırakıp aşağı yukarı yürümeye geçmek zorunda kaldı, yedi adım sola, yedi adım sağa. Bu arada bakışını ikinci mermer basamağın ön kenarına takıp güvenli bir ray üzerindeki bir vagoncuk gibi bir ileri bir geri kaydırmaya, böylece mermer basamak kenarının bu tekdüze benekli, hep aynı kalan görüntüsü ile içinde, özlemini çektiği ve ona vücudunun ağırlığını, derisinin kaşıntısını, hepsi bir yana, bedenini de zihnini de elinde tutan şu garip kargaşayı

unutturabilecek olan sfenks dinginliğini sağlamaya çalıştı. Ama elinden gelen bir şey yoktu. Vagoncuk sürekli raydan çıkıyordu. Her göz kırpışında bakış o lanet kenardan ayrılıp başka bir nesneye sıçrıyordu; kaldırımdaki bir gazete parçasına; mavi çorap içindeki bir ayağa; içinde ekmekler olan bir alışveriş arabasına; dış cam kapının tokmağına; karşıdaki kafede tütün rejisinin parlak kırmızı eşkenar dörtgen işaretine, bir bisiklete, bir hasır şapkaya, bir yüze... Ve hiçbir yerde başaramıyordu bu bakış bir yere yapışmayı, ona destek ve doğrultu verecek yeni bir nirengi noktası bulmayı. Tam sağ kolda hasır şapkaya ayarlanmışken bir otobüs gelip çekiyordu bakışı caddenin soluna doğru, daha birkaç metre sonra da beyaz, üstü açık bir spor arabaya devrediyordu, araba cadde boyunca sağa, bu arada hasır şapkanın kaybolduğu tarafa doğru sürüklüyordu - göz şapkayı boşu boşuna yaya kalabalığında, şapka yığınında arıyor, bu arada bambaşka bir şapkanın kenarında salınan bir güle takılıyor, kendini koparıyor, gene gerisin geri kaldırım kenarına düşüyor, gene yerinde duramıyor, dolaşmaya devam ediyordu, dur durak bilmeden, noktadan noktaya, lekeden lekeye, çizgiden çizgiye... Sanki bugün havada, insanın ancak temmuzun en sıcak öğle sonlarından bildiği gibi bir günyalımı vardı. Nesnelerin önünde saydam tüller titreşiyordu. Binaların çizgileri, çatıların mahyaları, sırtları yakıcı renklerle parıldıyordu, ama aynı zamanda bulanıktılar da, sanki tarazlanmış gibi. Kaldırımın kenarındaki su oluğu, kare biçimli taşlarının arasındaki dereler -her zaman cetvelle çizilmiş gibiyken- şimdi ışıltılı, yılan gibi kıvrımlar yapıyorlardı. Kadınlarıma bugün hepsi cart renkli elbiseler giymişe benziyordu, alev alev geçiyorlardı önünden, bakışı kendilerine katılmaya zorluyorlar, ama üstlerinde kalmasına da izin vermiyorlardı. Hiçbir şeyin dış çizgileri açık-seçik belli değildi artık. Bakışı hiçbir şeye bağlamak mümkün değildi. Her şey bir pelte gibi titreşiyordu.

Gözlerimde bir şey var, diye düşündü Jonathan. Bir gece içinde miyop olmuşum. Bana bir gözlük gerek. Çocukken bir kere gözlük takması gerekmişti, kalın değildi, eksi sıfır yetmiş beş numara, sağda da solda da. Çok garipti, miyopluğun şimdi yeniden, bu ilerlemiş yaşında başına dert olması. Yaşlanınca daha çok hipermetrop olur insan, diye okumuştu bir yerde, olan miyopluk da azalır. Belki de kusuru klasik bir miyopluk değil, gözlükle artık hiç mi hiç üstesinden

gelinemeyecek bir şeydi: katarakt, glokom, ağtabaka çözülmesi, göz kanseri, görme sinirini sıkıştıran bir beyin tümörü...

Bu dehşet verici düşünceye o kadar dalmıştı ki, tekrarlanan kısa bir klakson sesi bile bilincine doğru dürüst ulaşamadı. Ancak dördüncü ya da beşinci seferinde -şimdi uzun uzun çalınıyordu klakson- işitti, tepki gösterip başını kaldırdı: Evet, karşısında gerçekten, Mösyö Roedel'in siyah limuzini durmuyor muydu demir kapının önünde! Bir daha klakson çaldılar, hatta, dakikalardır bekliyorlarmış gibi el salladılar. Demir kapının önünde! Mösyö Roedel'in limuzini! Yaklaştığını fark etmediği olmuş muydu hiç? Başka zaman olsa, bakması bile gerekmezdi, hissederdi geldiğini, motorun mırıltısını duyardı, uykuda bile olsa, bir köpek gibi uyanırdı Mösyö Roedel'in limuzini yaklaşınca.

Acele etmek değil, uçtu oraya doğru -neredeyse düşecekti telaşından-, demir parmaklıklı kapıyı geriye itti, selam durdu, geçmesini bekledi; kalbinin zonkladığım, kasketin siperindeki elinin titrediğini hissediyordu.

Kapıyı kapayıp bina girişine döndüğünde kan ter içinde kalmıştı. "Mösyö Roedel'in limuzinini atladın," diye mırıldandı yılgınlıktan titreyen bir sesle kendi kendine, sonra havsalası almıyormuşçasına tekrarladı: "Mösyö Roedel'in limuzinini atladın, farkına bile varmadın, görevini çok fena savsakladın, kör olmakla kalmamışsın, sağırsın sen, bitmişsin, yaşlanmışsın, bekçi olarak hiç işe yaramazsın artık." Mermer merdivenin en alt basamağına gelmişti, tırmanıp yeniden duruşunu takınmaya çalıştı. Hemen fark etti başaramadığını. Omuzlan doğru durmuyordu artık, kollan pantolon çizgisinin üzerinde sallanıp duruyordu. Bu anda gülünç bir görünümde olduğunu biliyordu ve elinden hiçbir şey gelmiyordu. Sessiz bir yılgınlık içinde yaya kaldırımına, caddeye, karşıdaki kafeye baktı. Havadaki titreşim dinmişti. Nesneler şakülüne girmiş, çizgiler doğru gider olmuş, dünya gözlerinin önünde belirginlik kazanmıştı. Trafik gürültüsünü, otobüs kapılarının ıslıklarını, kafeden gelen garson seslenmelerini, kadınların topuklu pabuçlarının tıkırtısını duyuyordu. Ne görme gücü ne işitmesi biraz olsun zarar görmüştü. Ama ter alnından seller gibi akıyordu. Kendini zayıf hissediyordu. Arkasına döndü, ikinci

basamağa çıktı, üçüncü basamağa çıkıp dıştaki kurşun geçirmez camlı kapının yanındaki sütunun hemen dibine, gölgeye dikildi.

Sonra hafifçe arkaya bıraktı kendini, ellerine ve sütuna doğru, yaslandı, otuz yıllık hizmet hayatında ilk kez. Sonra birkaç saniyeliğine gözlerini kapadı. O kadar çok utanıyordu.

Öğle paydosunda gardıroptan bavulu, paltoyu, şemsiyeyi alıp yakındaki, üzerinde çoğunlukla öğrencilerle konuk işçilerin kaldığı bir otel olan Rue, Sant Placide'e[10] gitti. En ucuz odayı istedi, elli beş franklık bir oda önerdiler, bakmadan kabul etti, parasını peşin ödedi, eşyalarını resepsiyonda bıraktı. Bir büfeden iki kuşüzümlü palmiye ile bir paket süt alıp karşıya, Square boucicaut'ya[11], Bon Marche adlı büyük mağazanın karşısındaki küçük bir parka yollandı. Gölgede bir sıraya oturup yemeğini yedi. İki sıra ileriye bir clochard çöreklenmişti. Bacaklarının arasında bir şişe beyaz şarabı vardı clochar'ın[12], elinde yarım baston ekmeği, yanında sıranın üstünde de bir paket isli sardalyası. Sardalyaları kuyruğundan tutup birbiri ardınca paketten çekiyor, ısırıp kafalarını koparıyor, tükürerek atıyor, kalanı olduğu gibi ağzına sokuyordu. Arkasından bir parça ekmek, şişeden kocaman bir yudum ve hoşnut bir inleyiş. Jonathan adamı tanıyordu. Kışları hep büyük mağazanın depo girişi yanında, kalorifer bodrumunu örten mazgalların üstünde otururdu; yazlarıysa Rue de Sevres'deki butiklerin önünde ya da postanenin yanındaki yabancılar misyonerliğinin büyük girişinde. Onyıllardan beri bu mahallede yaşıyordu, aynı Jonathan kadar uzun bir zaman. Ve Jonathan o zamanlar, otuz yıl önce, onu ilk gördüğünde, içinde bir çeşit, öfkeli bir kıskançlığın, bu insanın sürdürdüğü tasasız yaşama biçimine karşı bir kıskançlığın yükseldiğini hatırladı. Jonathan her gün saat tastamam dokuzda görevine başlarken clochard ancak onda ya da on birde çıkar gelir; Jonathan dimdik dururken o tembel tembel bir mukavva kutu parçasına yan gelip tütününü içer; Jonathan saatlerdir, günlerdir, yıllardır canım ortaya koyarak bir bankayı bekler, bu işle de bin bir güçlük çekerek ekmek parasını kazanırken o herif, parayı kasketine atıveren insan kardeşlerinin merhametine ve yardımına güvenmekten başka hiçbir şey yapmazdı. Hiç de keyifsiz olduğu görülmez gibiydi, kasketi boş kalsa bile, hiçbir zaman acı çekiyor ya

da kaygılanıyorsa, bırakın bunları, canı sıkılıyora benzemezdi. Hep, insanın tepesinin tasını attıran bir özgüven, bir özhoşnutluk, özgürlüğün kışkırtıcı bir biçimde sergilenen havası fışkırırdı içinden. Ama sonra bir keresinde, altmışlı yılların ortalarında, sonbaharda, Jonathan, Rue Daupin'deki postaneye giderken ve kapıda ayağı neredeyse, mukavva parçasının üzerinde, bir plastik torbayla içinde birkaç madeni paranın olduğu malûm kasketin arasında duran bir şarap şişesine takılacakken- ve gözleri bir an bir içgüdüyle clochard'ı aradığında, kendisinin kişi olarak yokluğunu hissettiğinden değil, şişe, torba ve kartondan oluşan ölüdoğa resminde merkez eksik kaldığı için... onu caddenin karşı tarafında park edilmiş iki arabanın arasında çömelirken görmüş, büyük aptesini yaptığını görmüştü: Dizlerine kadar sıyırdığı pantolonuyla caddenin su oluğunun kenarına büzüşmüştü, kıçı Jonathan'dan yana dönüktü, bütün bütün çıplaktı bu kıç, yoldan gelip geçenler vardı, herkes görebilirdi: un gibi beyaz, morartılar ve kırmızımsı yara izlerinin alacasının görüldüğü, yatalak bir ihtiyarınki kadar örselenmişe benzeyen bir kıç - oysa Jonathan'ın o zaman olduğundan pek daha yaşlı değildi ki adam, belki otuz, çok çok otuz beş yaşında. Ve o sırada, bu örselenmiş kıçtan bir atım kahverengi, çorbamsı bir sıvı fışkırmıştı kaldırım taşlarına, büyük bir hızla, büyük miktarda, bir birikinti oluşturmuştu, pabuçlarının çevresini saran bir göl, aşağıya yukarıya sıçrayan damlalarsa berbat etmişti çoraplarını, kalçalarını, pantolonunu, gömleğini, her şeyini...

Öyle sefilce, öyle iğrenç, öyle dehşet verici bir görüntüydü ki bu, Jonathan bugün bile, daha gözünün önüne gelirken ürperiyordu. O zaman, bir anlık bir dehşet donukluğundan sonra, postaneye kaçmış, sığınmıştı, elektrik faturasını ödemiş, hiç ihtiyacı olmadığı halde pul almıştı, yalnızca orada kalma süresini uzatmak ve postaneden çıkınca clochard'a yine ederken rastlamayacağından emin olmak için. Sonra giderken gözlerini yummuş, bakışlarını indirmiş ve kendini caddenin karşısına değil doğru sola, Rue Dupin'in ucuna bakmaya zorlamış, o yöne doğru da yürümüştü, sola, oralarda hiçbir işi olmadığı halde, sırf şarap şişesinin, mukavvanın, kasketin olduğu yerden geçmek zorunda kalmamak için ve Rue de la Planche'a, güvenli kabuğu olan odasına ulaşana kadar yolu oldukça uzatmayı göze alıp Rue du Cherche-Midi ve Boulevard Raspail'den dolaşmıştı.

O saat bu saattir Jonathan'ın ruhunda clochard'a karşı her tür gıpta duygusu silinmişti. Bugüne kadar içinde zaman zaman, bir insanın hayatının üçte birini bir bankanın kapıları önünde geçirmesinin anlamlı olup olmadığı, arada sırada bir avlu kapısı açıp müdürün limuzini önünde selâm durmasının, az bir izin ve en büyük bölümü vergiler, kira, sosyal sigorta payları biçiminde iz bırakmadan kaybolan az bir maaş karşılığında... hep aynı şeyleri yapmasının anlamlı olup olmadığı konusunda hafif bir kuşku kıpırdanmış idiyse - şimdi bu sorunun yanıtı, Rue Dupin'de içine işleyen o korkunç görünümün açık seçikliğiyle gözlerinin önünde bulunuyordu: Evet, anlamlıydı. Hem de çok anlamlıydı, çünkü onu, kıçını açıp sokağa sıçmak zorunda kalmaktan koruyordu. Kıçım açıp sokağa sıçmak zorunda kalmaktan daha rezilce ne vardı? Bu indirilmiş pantolondan, bu çömelişten, bu zoraki, çirkin çıplaklıktan daha aşağılayıcı ne vardı? O ayıp işi bütün dünyanın gözleri önünde görmek zorunluluğundan daha zavallıca, daha küçük düşürücü? Defi hacet! Daha adı bile açığa vuruyor ne azap olduğunu. Ve bu işte de, karşı konulamayacak her zorunlukta olduğu gibi, bir parçacık olsun katlanılır bir şey olabilmesi için, ortada kesinlikle başka insanların olmaması şarttı... ya da en azından yoklarmış görüntüsünün olması: bir orman, eğer şehir dışındaysa insan, açıklık arazide yakalanmışsa bir çalılık ya da en azından bir tarla kanalı ya da akşam alacası ya da hiçbiri yoksa, en az bir kilometre ileride hiç kimsenin görülmediği bir düzlük. Ya şehirde? İnsanların kaynaştığı şehirde? Hiçbir zaman doğru dürüst karanlığın çökmediği şehirde? Terk edilmiş bir viraneliğin bile insanı saygısız bakışlardan yeterince korumadığı şehirde? İşte orada uzaklığı koruyabilmek için, iyi bir kilidi sürgüsü olan dört duvardan başka çıkar yol yoktu. Bu dört duvara, defi haceti için güvenli bir köşeye sahip olmayan, bütün insanların içinde en zavallı, en acınası olanıydı, istediği kadar özgürüm desin. Az parayla geçinebilirdi Jonathan. Eski püskü bir ceketle, lime lime bir pantolonla dolaşmayı gözünün önüne getirebilirdi. Gerekirse, olan bütün romantik düş gücünü seferber edecek olursa, bir mukavva parçası üzerinde yatıp kendi evinin mahremiyetinin herhangi bir köşeyle, bir kalorifer dairesi parmaklığıyla ya da metro istasyonunun bir merdiven sahanlığıyla kısıtlamayı bile düşünülür bir şey olarak görebilirdi. Ama insan bir büyük -şehirde sıçmak için bile olsun

arkasından bir kapıyı çekip kapatamıyorsa- bu isterse ortak bir kat tuvaletinin kapısı olsundu-, bu bir tek, en önemli özgürlük, yani kendi ihtiyaç görme durumunda başka insanların bakışlarından kaçınma özgürlüğü kişinin elinden alınmışsa o zaman bütün öbür özgürlükler değersizdi. O zaman hayatın hiçbir anlamı kalmazdı. O zaman ölüm daha iyiydi. Jonathan, insan özgürlüğünün özünü bir kat tuvaleti mülkiyetinin oluşturduğu ve kendisi için bu temel özgürlüğün sağlama bağlanmış olduğu yargısına vardığında derin bir hoşnutluk duydu. Evet, hayatına verdiği düzen doğruydu! Varlığı, baştan sona başarılı bir insan varlığıydı. Ortada üzülecek, kendinde olmayıp başka insanlarda olduğu için gıpta edilecek hiç ama hiçbir şey yoktu.

O saat bu saat bankanın kapılan önünde, üzerinde durduğu bacakları daha bir sağlamlaşmış gibiydi. Sanki madenden dökülmüş gibi duruyordu yerinde. Şimdiye kadar yerinin clochard denen adam olduğunu sandığı o sarsılmaz halinden - hoşnutluk ve güven sanki metal olup erimiş, kendi içine akmış, bir iç zırh olarak katılaşıp onu daha bir ağırlaştırmıştı. Bundan böyle onu hiçbir şey sarsamazdı, hiçbir kuşku sendeletemezdi. Bir sfenks dinginliğine kavuşmuştu. Clochard'a karşı -yolda karşılaşınca ya da herhangi bir yerde oturur görünce- artık yalnızca, genellikle hoşgörü diye tanımlanan o duyguyu duyuyordu: iğrenti, hor görme ve acımadan oluşan, cıvık mı cıvık bir duygu karışımı. O insan kızdırmıyordu artık Jonathan'ı. Umurunda değildi.

Umurunda olmamıştı bugüne, Jonathan'ın Square Boucicaut'da oturup kuşüzümlü palmiyesini yediği ve kartondaki sütünü içtiği güne gelinceye kadar. Her zaman öğle tatilinde eve giderdi. Buradan beş dakikaydı ya oturduğu yer. Her zaman evde kendine, kendi elektrik ocağında sıcak bir şey hazırlardı, bir omlet, sahanda jambonlu yumurta, rendelenmiş peynirli makarna, önceki günden kalan çorbayla yanına salata, bir fincan da kahve. Öğle tatilinde bir park sırasında oturup kuşüzümlü palmiye yiyip kartondaki süt içmeyeli yüzyıllar olmuştu. Aslında tatlı pek sevmezdi. Süt de sevmezdi. Ama bugün şimdiden otel odasına elli beş frank harcamıştı ya; bu durumda bir kafeye gidip omlet, salata, bira söylemek israf gibi gelecekti.

Karşı sıradaki clochard yemeğini bitirmişti. Sardalyalarla ekmeğin ardından peynir, birkaç armut, bisküvi de yemiş, şarap şişesinden büyük bir yudum çekmiş, hoşnutluğunun derinliğini gösteren bir inilti koy vermiş, sonra öğlen uykusuna geçmek üzere ceketini dürüp yastık yaparak başını dayamış, tembel, tok gövdesiyle boylu boyunca sıraya uzanmıştı. Şimdi uyuyordu. Serçeler zıplaya zıplaya yanına gelip ekmek kırıntılarını topluyor, sonra serçelerden görerek birkaç güvercin paytak paytak sıraya yanaşıyor, kara gagalarını vura vura, ısırılıp atılmış sardalye kafalarını parçalamaya çalışıyorlardı. Clochard'ın kuşlardan rahatsız olmaya niyeti yoktu. Derin derin ve huzur içinde uyuyordu.

Jonathan onu seyrediyordu. Seyrederken de tuhaf bir huzursuzluk çöküyordu üstüne. Bu huzursuzluğu besleyen, o zamanlar olduğu gibi kıskançlık değil şaşkınlıktı: Nasıl oluyordu da -diye soruyordu kendi kendine- ellisinin üstündeki bu adam hâlâ yaşayabiliyordu? Bu baştan sona sorumsuz yaşama biçimiyle çoktandır acından ölmüş, soğuktan donmuş, karaciğer sirozundan gitmiş - her nedenle olursa olsun ölmüş olması gerekmez miydi? Oysa adam en büyük bir iştahla yiyip içiyor, adillerin uykusunu uyuyor ve ayağında yamalı pantolonu -ki bu tabii çoktan beri o zamanki, Rue Dupin'deki pantolon değil, oldukça havalı, neredeyse modaya uygun, ama işte şurası burası elden geçirilmiş bir pantolondu-, sırtında pamuklu ceketi, hem kendiyle hem dünyayla alabildiğine en güzelinden bir uyum içinde olan, hayatın tadını çıkaran, sağlam mı sağlam bir kişilik izlenimi uyandırıyor, öte yanda kendisi, Jonathan ise -burada şaşkınlığı gittikçe kertelenip sinirlice bir tür akıl karışıklığına dönüşüyordu-, öte yanda ömür boyunca dürüst, düzenli bir insan olmuş olan kendisi, kanaatkar, neredeyse yokla yetinen ve temiz ve her zaman dakik ve itaatkâr, güvenilir, iyi ahlaklı... ve elindeki her sou'yu[13] kendi kazanmış ve her zaman her şeyini peşin ödemiş, elektrik faturasını, kirayı, concierge'in Noel parasını... ve hiçbir zaman borç yapmamış, asla kimseye yük olmamış, hasta bile olmayıp sosyal sigortanın parasına muhtaç kalmamış... hiçbir zaman kimseye bir kötülüğü dokunmamış, ömründe, kendi ruhunun alçakgönüllü, küçük huzurunu korumak ve sağlama bağlamaktan başka hiçbir şey istememiş biri olan Jonathan, hayatının otuz beşinci

yılında kendini, dur demeye kalmadan, yaşamı için inceden inceye çizdiği planı temelinden sarsan ve onu deli eden ve aklını karıştıran ve akıl karışıklığıyla korkudan kuşüzümlü palmiyeler yediren bir krize yuvarlanmış görüyordu. Evet, korkuyordu! Tanrı biliyor ya, daha şu uyuyan clochard'ı seyrederken titriyor, korkuyordu: Birdenbire, şurada sıranın üstündeki rezili çıkmış o adam gibi olmaktan kaçınamayacağının dehşetini duymuştu. Bir anlık bir şeydi insanın yoksullaşıp düşmesi! Bir anlık bir şeydi kişinin öz. varlığının görünüşte sağlam taşlarla örülü temeli! "Mösyö Roedel'in limuzinini atladın," düşüncesi geçti gene birden kafasından. "Daha hiç olmamıştı, hiçbir zaman da olmamalıydı, ama gene de oldu bugün: Limuzini atladın. Bugün limuzini atladıysan yarın da belki bütün görevi ihmal edersin, ya da banka girişinde ki demir kapının anahtarını kaybedersin, gelecek ay da bir güzel atılırsın işten, yeni bir iş de bulacak değilsin, kim işe alır ki başarısız birini? işsizlik yardımıyla kimse geçinemez, odansa o zaman kadar zaten çoktan elinden gitti, bir güvercin oturmakta içinde, bir güvercin ailesi oturmakta, kirletmekte, mahvetmekte odanı, otel faturaları boyunu geçiyor, sen derdinden içiyorsun, gittikçe daha çok içiyorsun, biriktirdiğin bütün parayı içkiye veriyorsun, yakayı ayyaşlığa kaptırıyorsun kurtulamamacasına, hastalanıyorsun, pisleniyorsun, bitleniyorsun, batıyorsun, en adi, en ucuz otelden bile kovuyorlar, elinde bir sou bile kalmıyor, hiçlikle karşı karşıya kalıyorsun, sokak ortasında kalıyorsun, sokakta yatıyor, barınıyorsun, sokağa sıçıyorsun, bittin artık, Jonathan, bir yıl bitmeden sen bittin demektir, sen de clochard olup yırtık pırtık elbiselerinle bir park sırasında yatacaksın, şunun gibi, zavallı kardeşin gibi."

Ağzı kurumuştu. Bakışlarını uyuyan adam biçiminde karşısına çıkan akıbet habercisinden çevirip kuşüzümlü palmiyesinin son lokmasını güçlükle yuttu. Lokma midesine inene kadar bir yüzyıl sürmüş gibi geldi, bir salyangoz yavaşlığıyla geçti yemek borusunu, arada bir takılır gibi oldu, bir yerleri sıkıştırdı, acıttı, sanki bir çivi göğsünü deliyormuşçasına, öyle ki Jonathan bu iğrenç lokmayı yutamayıp boğulacakmış duygusuna kapıldı. Ama gene kaydı biraz daha aşağı, bir parça, sonra bir parça daha, sonunda dibe indi, kasılmaya benzer acı geçti. Jonathan derin bir soluk aldı. Şimdi gidecekti. Öğle tatilinin bitmesine daha yarım saat de olsa burada

daha fazla kalmayacaktı. Yetmişti bu kadarı. Oranın tadı kaçmıştı. Elinin tersiyle, yerken bütün dikkatine rağmen dökülen kuşüzümlü palmiye kırıntılarını kucağından, üniformasının pantolonundan süpürüp attı, ütü çizgisini çimdikleyerek kalktı ve clochard'a bir bakış bile fırlatmadan oradan ayrıldı. İçip boşalttığı süt kartonunu park sırasında unuttuğu aklına geldiğinde Rue de Sevres'e dönmüştü bile; bu da pek fenasına gitti, çünkü başkalarının, çöplerini sıraların üstlerine bırakmasından, ya da çöp için en uygun yer olan ve dört bir yana konmuş çöp Metelik. Sokak serserisi. sepetlerine atmak yerine sokağa atıvermelerinden nefret ederdi. Kendisi şimdiye kadar hiçbir zaman çöpünü ne öyle atıvermiş ne de bir park sırasının üstüne bırakmıştı, asla kayıtsızlıktan ya da unutkanlıktan bile yapmamıştı, o yapmazdı böyle bir şey, o kadar... ve bu yüzden bugün, özellikle bugün, başına onca belanın geldiği bu nazik günde bir de bunun olmasını istemiyordu. Zaten tehlikeli yola girmişti, zaten bir deli gibi, kavrama yeteneğinden yoksun biri gibi davranmaya başlamıştı, neredeyse toplumdışı biri gibi -Mösyö Roedel'in limuzinini atlamak! Parkta öğle yemeğinde kuşüzümlü palmiye yemek! Şimdi dikkat etmezse, özellikle küçük şeylere dikkat etmeyip süt kartonunu park sırasında unutmak gibi sözüm ona en sıradan dikkatsizliklere en enerjik bir biçimde karşı koymazsa çok geçmeden tutunacağı hiçbir dal kalmayacaktı, o zaman da hiçbir şey yoksulluğunu durduramazdı artık. A Bunun üzerine dönüp gerisin geriye parka yürüdü. Daha uzaktan gördü oturduğu parkın daha boş olduğunu, yaklaşırken de sıranın arkalığının koyu yeşil boyalı tahtaları arasından sütün beyaz kartonunu seçip rahatladı. Kayıtsızlığı anlaşılan daha kimsenin gözüne çarpmamıştı, o bağışlanmaz yanlışı ortadan kaldırabilirdi. Geriden sıraya yanaşarak iyice eğildi, sol eliyle süt kartonunu yakaladı, yeniden doğruldu ve bu arada sağa, aşağı yukarı en yakın çöp sepetinin bulunduğunu sandığı yöne doğru kararlı bir dönüş yaptı - o anda ani, eğrilemesine aşağıya doğru giden, şiddetle bir çekilme hissetti pantolonunda, çok birdenbire geldiği, Jonathan'ın ise, tam tersi yöndeki, yukarıya doğru ilerleyen hareketin içinde bulunduğu için gereken esneklikle yanıt veremediği bir çekilme. Aynı zamanda çirkin bir ses çıktı, yüksek bir "cart" ve Jonathan sol kalçasında, derisinin üzerinde, dışarıdaki havanın herhangi bir engele uğramadan pantolonunun içine girdiğini belli eden bir esinti

duydu. Bir anlığına öyle dehşete kapıldı ki bakmaya cesaret edemedi. Hem o "cart!" - hâlâ kulaklarında yankılanıyordu- öyle yüksek sesle çıkmış gibi geliyordu ki, sanki yalnızca pantolonunun herhangi bir yeri yırtılmakla kalmamış, sanki yırtık boydan boya kendisini, sırayı, bütün parkı ikiye bölmüştü, o anda açılan bir deprem yarığı gibi ve sanki çevredeki herkes duymuş olmalıydı bu korkunç "cart"ı ve şimdi ona, sesin üreticisi olan Jonathan'a kızgın kızgın bakıyor olmalıydılar. Ama bakan yoktu. Yaşlı kadınlar örgülerine devam ediyor, yaşlı adamlar hâlâ gazetelerini okuyor, küçük oyun yerindeki bir avuç çocuk kaydıraktan kayıyor, clochard uyuyordu. Yavaş yavaş gözlerini indirdi Jonathan. Yırtık on iki santimetre kadardı. Dönerken sıranın dışarı çıkık bir vidasına takılan sol pantolon cebinin alt ucundan, kalçası boyunca iniyor, ama doğru dürüst dikişin üzerinden değil, üniforma pantolonunun o güzelim gabardin kumaşının orta yerinden ilerliyor, sonra dik bir açıyla dönüp iki başparmak kalınlığı kadar ütü çizgisine doğru gidiyordu, ki böylece kumaşta pek belli olmayacak bir yırtık değil, üzerinde üçgen biçiminde bir bayrağın dalgalandığı, göz ardı edilemeyecek bir gedik oluşuyordu.

Jonathan kanına nasıl adrenalinin, bir keresinde okuduğu üzere böbreküstü bezlerinin, insanın vücutça en büyüğünden bir tehlike ya da ruhça en büyüğünden bir umarsızlık karşısında kaldığı anlarda, vücudun kaçma için ya da yaşamla ölüm arasında geçecek savaş için bulundurduğu son kuvveti seferber edebilmesi için salgıladığı o kamçılayıcı maddenin karışıverdiğini hissetti. Gerçekten, kendi kendine yaralanmış gibi geliyordu. Sanki yalnız pantolonunda değil, kendi etinde de on iki santimetre uzunluğunda, kanının, aslında hep kendi kapalı devresi, içinde dolaşagelmiş canının oluk oluk aktığı, hemen kapatmayı başaramazsa ölümüne yol açacak bir yara açılmış gibiydi. Ama, kan kaybından öleceğini sanan Jonathan'ı harika bir biçimde canlandıran da gene bu adrenalin oldu. Kalbi hızla atıyordu, cesareti büyüktü, düşünceleri birdenbire durulaşmış, bir hedefe yönelmişti: "Hemen bir şey yapmalısın," diye sesleniyordu içinde bir şey, "şu anda bir yolunu bulup bu deliği kapatmalısın, yoksa yandın!" Kendi kendine ne yapabileceğini sorarken de yanıtını biliyordu bile - o kadar çabuk etkisini gösterir adrenalin, o olağanüstü uyarıcı, o kadar canlandırıcı bir etki yapar ki korku zekâ ve yapıcı güç

üzerinde. Birden kararını verip hâlâ sol elinde tutmakta olduğu süt kartonunu sağ eline aldı, buruşturdu, fırlattı, herhangi bir yere, çimenlerin üstüne, kumlu yola, dikkat etmedi nereye. Serbest kalan sol elini kalçasındaki deliğin üstüne bastırdı, sonra bir hışımla ayrıldı oradan, eli kaymasın diye sol bacağını olabildiğince düz tutarak, sol eliyle vahşi vahşi kürek çekerek, topallara özgü o fırtına gibi inişli çıkışlı yürüyüşle bir çabuk parktan çıktı, Rue de Sevres'in başına doğru koştu, topu topu yarım saat kadar bir zamanı vardı.

Rue du Bac'ın[14] başladığı köşedeki Bon Marche'nin yiyecek bölümünde bir terzi kadın vardı. Daha birkaç gün önce görmüştü onu. Hemen ön tarafta, girişin yakınında, alışveriş arabalarının bırakıldığı yerde oturuyordu. Dikiş makinesine bir levha asmıştı, üzerinde şunlar yazılıydı, iyice hatırlıyordu Jonathan: Jeannine Topell - Düzeltme ve Tamir İşleri - Özenli ve Çabuk. Bu kadın ona yardım edecekti. Etmek zorundaydı - kendisi de şu sırada öğle paydosunda değildiyse. Ama öğle paydosunda olamazdı, hayır hayır, şanssızlığın bu kadarı da olmazdı. Bir günde bu kadar çok şanssızlığı kaldıramazdı. Şimdi, hayır. Zaruret bu kadar büyükken. Zaruret bu kadar büyük olunca şans da yüzüne gülerdi insanın, bir yardım eli uzanırdı kendisine. Madam Topell yerinde olacaktı ve ona yardım edecekti.

Madam Topell gerçekten yerindeydi! Jonathan daha yiyecek bölümünün girişinden, makinesinin başında oturmuş dikiş diktiğini gördü. Evet, Madam Topell'e güvenilebilirdi, öğle tatilinde bile çalışıyordu, özenli ve çabuk. Ona doğru koştu, dikiş makinesinin yanına dikildi, elini kalçasından çekti, bir çabuk kol saatine baktı, saat on dört beşti, genzini temizledi: "Madam!" diye başladı.

Madam Topell düzeltilmek üzere getirilmiş kırmızı bir eteğin plise dikişini bitirdi, makineyi kapadı, iğne ayağını gevşetip kumaşı çıkardı, iplikleri kesti. Sonra başını kaldırıp Jonathan'a baktı. Kalın, sedef çerçeveli, camları iyice kabarık, gözlerini dev gözlerine, göz çukurlarını derin, gölgeli göletlere çeviren, çok büyük bir gözlüğü vardı. Saçları kestane rengiydi, omuzlarının üstüne dümdüz dökülüyordu, dudakları simli bir morla boyanmıştı. Kırklarının sonunda olabilirdi belki, belki ellilerinin ortasında, üzerinde, geleceği cam kürelerden ya da iskambil kâğıtlarından okuyabilen o

hanımefendilerin havası, sonunda bir hayli düşmüş, 'hanımefendi' nitelemesinin artık pek de uymadığı, ama kendilerine insanın gene de hemen güven duyduğu o hanımefendilerin havası vardı. Parmakları da -gözlüğünü parmaklarıyla biraz burnunun üzerine itti- parmakları da, kısa, sosise benzeyen ama gene de -onca el işine rağmen- tırnakları simli-mor cilalı, bakımlı parmakları, insanın içine güven veren bir yarı-zarafet içindeydiler. "Buyurun?" dedi Madam Topell, hafifçe kalınlaşmış bir sesle.

Jonathan yan tarafını ona çevirdi, pantolonundaki deliği gösterip sordu: "Şurayı tamir edebilir misiniz?" Sonra da sorusu kendisine pek kaba geldiğinden, hem de içinde bulunduğu adrenalinli heyecan durumunu açığa vurabileceğinden, yumuşatmak için, sesinde olabildiğince önem vermez bir edayla ekledi: "Bir delik açıldı, küçük bir yırtık... tatsız bir talihsizlik, Madam. Acaba bir şey yapmak mümkün olur muydu?" Madam Topell, dev gözlerinin bakışlarını Jonathan'ın üstünden aşağı doğru kaydırdı, kalçadaki deliği buldu ve incelemek için öne eğildi. Bu arada kestane saçlarının düzgün yüzeyi omuzlarından başının gerisine doğru açılarak ortaya kısa, beyaz, yağ bağlayıp tombullaşmış bir ense çıktı; aynı zamanda da ağır, pudramsı, bayıltıcı bir hoş-koku yükseldi ki Jonathan ister istemez başını geriye çekip bakışlarını ensenin yakınlığından süpermarketin enginlerine çevirmeden edemedi; bir an için, bütün rafları ve dondurulmuş besin dolapları ve peynir ve salam tezgâhları ve özel indirim masaları ve şişe piramitleri ve sebze dağlarıyla bunların aralarında bocalayıp duran, alışveriş arabaları iten, arkalarından küçük çocuklar çekiştiren müşterileriyle, tezgâhtarları, depocuları, kasiyer kadınlarıyla mekânın bütününü gördü gözlerinin önünde -koşuşturan, gürültülü bir insan kalabalığı, kıyısında, bütün bakışlara teslim olmuş halde, paramparça pantolonuyla dikilen kendisi, Jonathan... Ve birden kafasının içinden, o kalabalığın içinde Mösyö Vilman'ın, Madam Roques'nin, hatta Mösyö Roedel'in bulunabileceği ve onu, Jonathan'ı, kestane rengi saçlı, biraz düşkün bir hanımefendi tarafından vücudunun nazik bir yerinden açıkça muayene edilirken görebilecekleri düşüncesi geçti. O anda korkudan içi bayılır gibi oldu, üstelik şimdi de, Allah bilir, Madam Topell'in, yırtılıp kalkan kumaş parçasının çekip yerine oturtan sosisi andıran parmaklarından birini kalçasının derisinde hissetmişti...

Ama derken Madam yeniden belirdi aşağılardan, kalçanın oralardan, sandalyesinde geriye yaslandı, hem parfümünden gelen kokunun akışı kesildiğinden; Jonathan da başını indirip bakışlarını marketin baş döndürücü genişliğinden çekerek Madam Topell'in büyük, kabarık, güven verici gözlük camlarına yöneltebildi.

"Eee?", sonra bir daha: "Eee?" diye sordu, sanki doktor hanımın önünde dikilip kendisini perişan edecek teşhisi bekleyen bir hasta gibi.

"Sorun değil," dedi Madam Topell. "Yalnız, altına bir şey koymak gerekir. Küçük bir dikiş de görülecek. Başka türlü olmaz."

"Aman hiç zararı yok," dedi Jonathan. "Küçük bir dikişten hiçbir şey olmaz, kim bakar ki böyle görülmeyecek bir yere?" Saatine bir bakış fırlattı, on dört on dörttü. "Yapabileceksiniz demek? Bana yardım edebileceksiniz, Madam?" ' "Evet, tabii," dedi Madam Topell ve deliğin incelenmesi sırasında biraz aşağı kaymış olan gözlüğünü gene burnunun yukarısına itti.

"Ah, teşekkür ederim, Madam," dedi Jonathan. "Çok teşekkür ederim. Beni büyük bir sıkıntıdan kurtardınız. Yalnız, bir dileğim daha olacak. Acaba... çok rica etsem -acelem var da, kala kala...- yeniden saatine baktı "kala kala on dakika zamanım kaldı; hemen yapabilir miydiniz? Demek istediğim; şimdi hemen? Beklemeden?"

Öyle sorular vardır ki, sırf sorulmalarıyla kendi kendilerine hayır yanıtını verirler. Öyle dilekler de vardır ki, insan bunları dile getirir ve bu arada başka bir insanın gözlerinin içine bakarsa iyiden iyiye boşuna oldukları ortaya çıkar. Jonathan, Madam Topell'in gölgelerle çevrili dev gözlerine baktı ve hemen anladı her şeyin saçma olduğunu, hiçbir umudun, çarenin olmadığını. Biliyordu zaten, dili diline dolaşarak sorduğu o soru daha ağzından çıkarken anlamış, neredeyse bedeninde hissetmiş, kanındaki adrenalin düzeyinin alçalmasından anlamıştı, saatine baktığı anda: on dakika! Gevşemiş, suda erimek üzere bir buz parçasının üzerinde yürüyen birisi gibi batıyor hissetti kendini. On dakika! Nasıl olurdu da herhangi biri on dakikada bu koca deliği örebilirdi? Asla olamazdı. Delik kalçasına dikilemezdi ya. Altına parça koymak gerekirdi, bu da şu demekti: pantolon çıkarılacak. Ama bu arada. Bon Marche'nin yiyecek

bölümünün orta yerinde öbür pantolonu nereden bulmalı? Pantolonunu çıkarıp donuyla beklemek mi? Saçma. Hepten saçma.

"Hemen mi?" diye sordu Madam Topell, Jonathan ise, her şeyin saçma olduğunu bildiği, içini kurşun gibi ağır bir bozgun havası sardığı halde, başını salladı.

Madam Topell gülümsedi. "Bakın, Mösyö: Burada gördüklerinizin hepsini," -derken üzerinde kat kat elbiseler, ceketler, pantolonlar, bluzlar asılı, iki metre kadar uzunluğunda, sırıklı bir askılığı gösterdi- "bunların hepsini hemen yapmam gerek. Ben günde on saat çalışıyorum."

"Evet, tabii," dedi Jonathan, "çok iyi anlıyorum, Madam, aptalca bir soruydu işte. Ne kadar sürer dersiniz, bu deliğin örülmesi?"

Madam Topell gene makinesine yöneldi, kırmızı eteğin kumaşını yerleştirdi, iğne ayağını indirdi. "Bana pantolonu önümüzdeki pazartesi getirirseniz üç hafta sonra hazır olur."

"Üç hafta?" diye tekrarladı Jonathan, uyuşmuş gibi. "Evet," dedi Madam Topell, "üç hafta. Daha çabuk olmaz."

Sonra makinesini çalıştırdı, iğne gırıldamaya başladı ve aynı anda Jonathan kendini, sanki artık hiç ortada yokmuş gibi hissetti. Gerçi, bir kol boyu ha var ha yok bir uzaklıkta Madam Topell'in dikiş makinesinde oturduğunu hâlâ görüyor, sedef gözlüklü kestane rengi başı görüyor, hızlı hızlı çalışan kalın parmakları ve bir vızıltı içinde kırmızı eteğin baskı dikişini çeken iğneyi görüyordu... ve arka planda bulanık bir biçimde süpermarketin hayhuyunu da görüyordu... ama birdenbire kendisini göremez olmuştu, yani, kendini artık, onu çevreleyen dünyanın bir parçası olarak görmüyordu da, sanki birkaç saniyeliğine çok uzaklarda, dışarıda dikiliyor ve bu dünyayı bir dürbünün ters tarafından bakar gibi seyrediyordu. Ve gene, öğleden önce de olduğu gibi, başı döndü, sendeledi. Yana doğru bir adım attı, arkasını döndü, çıkış kapısına yöneldi. Gitme hareketi sayesinde dünyaya döndü yeniden, gözlerinin önündeki dürbün etkisi kayboldu. Ama içindeki baş dönmesi sersemliği devam ediyordu.

Kırtasiye bölümünden bir rulo seloteyp aldı. Üçgen biçimindeki bayrakçığın her adımda açılmaması için bununla pantolonundaki yırtığı yapıştırdı. Sonra ise döndü.

Öğleden sonrayı bir perişanlık ve öfke dalgası içinde geçirdi. Bankanın önünde duruyordu, en üst basamakta, sütunun hemen önünde, ama yaslanmıyordu, çünkü zayıflığına yenilmek istemiyordu, istese de yapamazdı, çünkü belli etmeden yaslanabilmek için iki elini arkasında kavuşturması gerekliydi ki bu da imkânsızdı, çünkü sol elinin aşağı sallanması gerekiyordu, kalçasındaki bantlı yeri örtmesi için. Bunun yerine, sağlam biçimde ayakta durabilmek için, bacaklarını, nefret ettiği o budala gençlerin yaptığı gibi açmak zorundaydı, o zaman da sırtının ne kadar kamburlaştığını, her zaman serbestçe, dimdik taşıdığı boynunun nasıl omuzlarının arasına çöktüğünü ve boynuyla birlikte bakışının, kasketinin de aşağıya çekildiğini, bundan başka böylece, kendiliğinden, gözlerine kasket siperliğinin altından uzanıp kötü kötü dışarıyı kollayan o bakışın, yüzüne başka bekçilerde çok ayıpladığı o hoşnutsuz ifadenin yerleştiğini fark etti. Kendi kendine sakatlanmış gibi geldi. Bir bekçi karikatürü, kendisini hicveden bir karikatür. Kendine saygısı kalmamıştı. Bu saatler boyunca kendinden nefret etti. Kendine duyduğu nefretten neredeyse patlayacaktı, hatta tam anlamıyla patlayacak gibi oluyordu, çünkü şimdi de bütün derisi kaşınıyordu, artık vücudunu üstündeki elbiselere de sürtemiyordu, çünkü derisi bütün gözeneklerinden terlemekteydi ve elbiseleri ikinci bir deri gibi yapışmışlardı bu deriye.

Yapışmadıkları, deriyle elbisenin arasında daha bir parça havanın kaldığı yerleri: baldırlarını, dirseklerinden aşağısını, göğüs kemiğinin yukarısındaki çukuru... Özellikle, ter kocaman, gıdıklayan damlalar halinde aşağı yuvarlandığı için gerçekten dayanılmaz biçimde kaşınan bu çukuru - özellikle orayı kaşımak istemiyordu, hayır, mümkün olan bu küçük rahatlamayı sağlamayacaktı kendine, çünkü bu durumunun genel, büyük zavallılığını değiştirmez, olsa olsa daha bir belirgin, daha bir gülünç biçimde ortaya çıkmasını sağlardı. Şimdi acı çekmek istiyordu. Ne kadar çok çekerse o kadar iyiydi. Acı çekmek işine geliyordu, nefretini ve öfkesini haklılaştırıyor, alevlendiriyordu, öfkeyle nefretse öbür yandan acıyı alevlendiriyorlardı, çünkü kanını gittikçe daha kızgın bir ateşle kabartıyorlar, derisinin gözeneklerinden durmadan yeni ter dalgalarının fışkırmasına yol açıyorlardı. Yüzü sırılsıklamdı, çenesinden ensesindeki saçlardan su damlıyor, kasketin çemberiyse

şişmiş alnını kesiyordu. Ama dünyada ne pahasına olursa olsun kasketi çıkarmazdı, kısa bir an için bile olsa. Bir düdüklü tencerenin kapağı gibi sıkı sıkı otursundu kasket başına, şakakları saran bir demir halka gibi, isterse bu arada baş patlasın. Zavallılığını hafifletmek için hiçbir şey yapmayacaktı. Hiç kıpırdamadan durdu yerinde, saatlerce. Yalnız, omurgasının gittikçe eğrildiğini, omuzlarının, boynunun, başının gittikçe çöktüğünü, vücudunun gittikçe daha basık, köpeksi bir duruşa geçtiğini fark ediyordu.

Ve sonunda -bu duruma karşı elinden gelen bir şey yoktu, olmasını da istemiyordu- içinde biriken öz-nefreti aktı, içinden taştı, kasketinin siperliğinden gittikçe daha karanlık, daha kötü bakmaya başlayan gözlerinden taşıp dış dünyaya karşı en bayağısından nefret biçiminde döküldü. Bakış alanına giren her şeyi nefretinin iğrenç pasına buladı Jonathan; hatta denebilir ki, artık gözlerinden geçip içine dünyanın gerçek bir yansıması ulaşamıyordu hiç de, sanki ışınların yönü tersine dönmüş gibi, gözler artık yalnızca, dünyaya içindeki çarpık görüntüleri tüküren, dışa açık kapılar olarak iş görüyordu: Karşıda garsonlar sözgelimi, caddenin öbür kıyısında, kafenin önündeki kaldırımda, sandalyeleriyle gevezelik eden, sırıtan, yılışan, yayaların geçişini engelleyen, kızların arkasından ıslık çalan işe yaramaz, genç, ahmak garsonlar, arada bir kendilerine seslenerek verilen bir siparişi, açık kapıdan bara doğru bağırarak tekrarlamaktan: "Bir kahve! Bir bira! Bir limonata!" neden sonra da lütfedip içeri girip, göstermelik acelelikle ısmarlanan şeyleri hokkabaz edalarıyla getirip abartılı, sözüm ona artistik garson numaralarıyla müşteriye sunmaktan başka da bir şey yapmayan serseri horozlar: fincanı dönel bir hareketle masanın üstüne oturtmalar, Coca Cola şişesini bacak arasına sıkıştırıp tek el hareketiyle açmalar, dudakların arasındaki kasa fişini önce avuca tükürüp sonra kül tablasının altına itmeler, bunu yaparken de öbür elle yan masadan hesabı almalar ve de yığın yığın para toplamalar, astronomik fiyatlar: bir espresso beş frank küçük bir bira on bir frank üstüne de daha yüzde on beş servis zammı bu maymunluk için, artı fazladan bahşiş; evet, bunu da bekliyorlardı daha, bu aylak beyefendiler, züppeler, fazladan bahşiş! - yoksa bir "Teşekkürler" bile çıkmazdı ağızlarından, nerede kaldı "iyi günler"; bahşiş olmadı mı müşteri o andan sonra havacıvaydı bunlar için, ayrılırken de artık yalnız küstah garson

sırtlarıyla küstah garson kıçları görürdü, bir de arkadan pantolonlarının beline sıkıştırılmış, tıka basa dolu kasa cüzdanlarını, çünkü para çantalarını böyle, götü yağ bağlamış hottentot[15] karıları gibi övüne övüne sergilemeyi şıklığın, rahatlığın gereği sayardı bu ahmak zibidiler - ah, hançerleyebilirdi onları bakışlarıyla, havadar, serin kısa kollu garson gömleği giymiş o 'ne oldum budalası' öküzleri! Karşıya koşabilirdi, sonra kulaklarından tutup şemsiyelerinin gölgesinden çıkarabilir, sokağın ortasında tokatlayabilirdi, sol sağ sol sağ şak şuk bir ense köküne, kıçına da bir tekme...

Ama yalnız onların değil! Hayır, yalnız garson olacak o burnu sümüklülerin değil, müşterilerin kıçı da tekmelense gerekti, şu avanak turistlerin, oraya yazlık bluzları ve hasır şapkaları ve güneş gözlükleriyle yayılıp, başkaları alınlarının teriyle, ayakta dikilerek çalışırken, kazığın da kazığı serinletici içeceklerini gövdeye indiren güruhun da. Şoförlerin de. İşte, Pis pis kokan o teneke yığınlarında oturup havayı kirleten, Tanrının günü Rue de Sevres boyunca vın aşağı vın yukarı gidip gelmekten başka işleri olmayan o iğrenç gürültücülerin de. Zaten yeterince pis kokmuyor mu ortalık? Bu sokaktaki, bütün şehirdeki gürültü zaten kendine yetmiyor mu? Yetmiyor mu gökten inen cehennem sıcağı? Bir de siz solunacak haldeki son havayı motorlarınıza çekip, yakıp, zehirle, isle, ateş gibi sıcak dumanla karıştırıp namuslu yurttaşların burnuna püskürtmeseniz olmaz mı? Sizi gidi pis herifler! sizi gidi haydutlar! Ortadan kaldırmalı sizleri! Evet! Kamçılamak, yok etmeli! Kurşuna dizmeli! Her birini teker teker ve de topunu birden! Ah! Canı öyle isterdi ki tabancasını çekip herhangi bir yere ateş etmeyi, doğruca kahvenin içine, vitrin camının ortasından, şangır şungur, araba kalabalığının içine ya da karşıdaki dev gibi yapıların, o çirkin, yüksek, yıldırıcı yapıların orta yerine, ya da havaya, yukarı, gökyüzüne, evet, o korkunç ağır, puslu, güvercin gri-mavisi göğün içine, patlayıp dağılsın, kurşun gibi ağır o kılıf yırtılsın, bu atışla çöksün, yıkılsın, her şeyi altına alıp ezsin diye, her şeyi, her şeyi, bütün bu iğrenç, müziç, gürültülü, pis kokulu dünyayı: Öyle evrensel, öyle titansı bir nefretti Jonathan Noel'in bu öğlen sonrasındaki nefreti, dünyayı yerle bir edebilirdi pantolonundaki bir delik yüzünden. Ama hiçbir şey yapmadı, Allahtan yapmadı. Ne havaya ateş etti, ne karşıdaki

kafeye, ne de yoldan geçen arabalara. Dikildiği gibi kaldı, terledi ve kıpırdamadı. Çünkü içindeki fantastik nefreti kabartıp bakışlarından dünyaya savuran güç, o aynı güç Jonathan'ı öyle eksiksiz biçimde felce uğratmıştı ki, parmağını bile kımıldatamıyordu, nerede kaldı elini silaha götürmek ya da tetikteki parmağını bükmek. Başını sallayıp burnunun ucundaki küçük, ona işkence çektiren ter damlasını silkeleyecek halde bile değildi. Bu güç taşa çevirdi onu; öğlen sonrasının saatleri boyunca Jonathan'ı gerçekten, yıldırıcı ve güçsüz bir sfenkse dönüştürdü. Bu gücün içinde, bir demir çekirdeği mıknatıslayıp havada tutan elektrik geriliminden, ya da bir yapının kemerlerindeki, tek tek her taşı çok belirli bir yere sıkı sıkı saptayan muazzam basınçtan bir şeyler vardı. Varsayımsaldı. Bütün gücü "yapardım, yapabilirdim, yapmak isterdim" ifadelerindeydi ve kafasında en korkuncundan varsayımsal tehditleri, ilenmeleri kuran Jonathan aynı anda, bunları hiçbir zaman gerçekleştirmeyeceğini de pekâlâ biliyordu. O bu işin insanı değildi. Ruhsal çaresizlikten, akıl karışıklığından ya da birden gelen bir nefretle gözünü kan bürüyüp suç işleyecek biri değildi; böyle bir suç kendisine ahlaka aykırı geleceği için değil, yalnızca kendini eylemle ya da sözlerle dışa vurmak hiç elinden gelmediği için. Eylemde bulunan biri değildi o. Rıza gösteren biriydi.

Öğleden sonra saat beşe doğru öyle perişan bir halde bulunuyordu ki, banka girişinin üçüncü basamağındaki sütununu artık bir daha hiç terk edemeyecekmiş, burada ölecekmiş gibi geldi kendisine. Kendini en az yirmi yıl yaşlanmış, yirmi santimetre küçülmüş, dışarıdan güneş sıcaklığının, içeriden öfke sıcaklığının saatlerce çarpmasıyla eriyip dağılmış ya da ezile ezile ufalanmış gibi hissediyordu, evet, daha çok ufalanmış gibi geliyordu kendi kendine, çünkü artık terin ıslaklığım bile duymaz olmuştu, taştan bir sfenksin beş bin yıl sonraki hali gibi ufalanmış, iklim koşullarıyla parçalanmış, sıcaktan korlaşıp kül olmuş, dağılmış; uzun sürmezdi artık, bütünüyle kurur, yanar, büzüşür, bir avuç kırıntıya, toza ya da küle dönüşür, bu yerde, şimdi güçlükle ayaklarının üstünde durabildiği bu köşede ufacık bir pislik yığını olarak kalırdı, sonunda bir rüzgâr üfürüp dağıtana ya da bir temizlikçi kadın gelip süpürene, ya da yağmur yıkayıp götürene kadar. Evet, böyle olacaktı sonu: emekli maaşıyla geçinen, saygın bay olarak, evinde kendi dört duvarının içindeki kendi yatağında

değil, burada bankanın kapılarının önünde küçücük bir pislik yığını olarak. Hem dilerdi ki bu bir an önce olsun; çözüşüm süreci çabuklaşsın, her şey bitsin artık. Dilerdi ki bilincini kaybetsin, dizleri kıvrılsınlar, yığılıp kalsın. Bütün gücüyle bilincini kaybetmeye, oracığa yığılmaya çalıştı. Çocukken becerirdi böyle şeyleri. Ne zaman isterse ağlayabilirdi; bayılana kadar soluğunu tutabilirdi, ya da kalbini bir atış boyu durdurabilirdi. Şimdi hiç mi hiç kendi denetiminde değildi. Çökmek için, evet, sözcüğü sözcüğüne, dizlerini bile kıvıramıyordu. Artık sadece orada durup başına geleni sineye çekebilirdi.

O anda Mösyö Roedel'in limuzininin hafif gırıltısını duydu. Klakson sesi değil, yalnızca o hafif, kuş cıvıldamasına benzeyen, arabanın daha yeni çalıştırılmış motorla arka avludan giriş kapısına ilerlediği zamanki gırıltısı. Ve daha bu hafif ses kulağına çarparken, kulağından içeri girip de bir elektrik şoku gibi bütün sinirleri boyunca titreşirken Jonathan eklemlerinin çatırdadığını, omurgasının esnediğini hissetti. Bir de, sanki kendisi bir şey yapmadan, ayrık biçimde dayadığı sağ bacağın sol bacağa doğru çekildiğini, sol ayağın topuk üzerinde döndüğünü, sağ dizin adım atmak üzere kıvrıldığını, sonra sol dizin, sonra gene sağ... ve bir ayağın ardından öbürünü bastığını, gerçekten, yürüdüğünü, hatta koştuğunu, üç basamağı atlayarak inip, yaylanan adımlarla duvar boyunca avlu girişine seğirttiğini, parmaklıklı kapıyı itip açtığını, selâm duruşuna geçtiğini, sağ eli sert bir hareketle kasketin siperliğine götürdüğünü ve limuzine yol verdiğini hissetti. Bütün bunları tam bir otomat gibi yapmıştı, hiç kendi istenci olmadan, bilinciyse ancak, bedeniyle ellerinin hareketlerini pekâlâ izleyip saptayabildiği oranda işin içindeydi. Jonathan'ın bu olaya eklediği tek özgün katkı, Mösyö Roedel'in kayar gibi oradan uzaklaşan limuzininin arkasından kötünün de kötüsü bir bakış yollaması olmuştu ve bir yığın sessiz ileniş. Ama sonra, durduğu yere dönünce, içindeki öfke ateşi de, kendinin olan o son içtepi de söndü. Ardından, üç basamağı makine gibi tırmanırken, kalan son nefreti dağılıp gitti; yukarıya vardığında gözlerinden püsküren bir ateş kalmamıştı, aşağıdaki caddeye doğru kırılmış denebilecek bir bakışla bakıyordu. Kendine, sanki gözleri artık onun gözleri değilmiş, kendisi sanki gözlerinin arkasında oturuyormuş da ölü, yuvarlak pencerelerden bakar gibi o gözlerden

dışarı bakıyormuş gibi geliyordu; evet, sanki onu çevreleyen bütün bu beden artık onunki değil de o, Jonathan -ya da ondan geriye kalan her neyse-, yabancı bir gövdenin devasa yapısı içinde büzüşmüş, ufacık kalmış bir cüceydi, artık egemen olamadığı, kendi istencine göre yönetemediği, ola ki yönetilmesi söz konusuysa ya kendiliğinden ya da herhangi yabancı bir güçler tarafından yönetilen, çok fazla büyük, çok fa£ la karışık bir insan makinesinin içinde tutsak kalmış, çaresiz bir cüceydi. Şu an sessiz sessiz sütunun önünde duruyordu bu makine -artık bir sfenks gibi kendi içinde dingin duruşuyla değil, bir kuklanın bir kenara bırakılmış ya da asılmışlık duruşuydu- görev süresinin son on dakikası boyunca da öylece dikildi, ta ki saat elifi elifine on yedi otuzda Mösyö Vilman bir anlığına dıştaki kurşun-geçirmez camlı kapıda belirip "Kapatıyoruz!" diye seslenene kadar. O zaman kukla - makine Jonathan Noel uslu uslu harekete geçip bankaya girdi, elektrikli kapı kilitleme düzeninin komuta tablosunun başına geçip düzeni devreye soktu, bir içerdeki bir dışardaki kurşun-geçirmez camlı kapının düğmesine basarak çalışanları, bir kapı hep kapalı kalacak biçimde, dışarı çıkardı; sonra Madam Roques ile birlikte, ana kapısını daha önce Madam Roques'in Mösyö Vilman ile kilitlediği kasa dairesine açılan yangın kapısını kilitledi, Mösyö Vilman ile birlikte alarm düzenini devreye soktu, elektrikli kilit düzenini yeniden kapadı, Madam Roques ve Mösyö Vilman ile birlikte bankadan çıkarak, Mösyö Vilman, iç, Madam Roques dış kurşun-geçirmez camlı kapıyı kilitledikten sonra, yönetmeliğin gerektirdiği gibi, demir parmaklığı kilitledi. Bundan sonra Madam Roques'la Mösyö Vilman'a hafif, baston yutmuşçasına bir eğilmeyle selâm vererek 'iyi akşamlar' ve 'iyi hafta sonları' diledi, karşılık olarak her ikisinin teşekkürleriyle Mösyö Vilman'ın hafta sonu için en iyi dileklerini ve Madam Roques'un "Pazartesi görüşmek üzere"sini kabul etti, onlar bir iki adım uzaklaşana kadar saygılıca bekledi, sonra yaya akıntısına karışarak kendisini ters yönde sürüklenmeye bıraktı. Yürümek yatıştırır. Yürümede sağaltıcı bir güç vardır. Düzenli biçimde hep bir ayağı öbürünün ilerisine basma, aynı zamanda kolları ritmik bir biçimde kürek çeker gibi sallayıp soluma sıklığının yükselmesi, nabzın hafifçe uyarılması, gözün ve kulağın yönün saptanmasına ve dengenin korunmasına yönelik etkinlikleri, akıp giden havanın deri yüzeyinde duyumlanışı - bütün bunlar

bedenle zihni hiç karşı durulmaz biçimde birbirine yaklaştıran ve ruhu, ne kadar dumura uğramış, zedelenmiş de olsa, büyüten, genişleten olaylardır.

Çifte Jonathan'a, kendisine çok büyük gelen vücut kuklasının içindeki cüceye de böyle geldi bu. Yavaş yavaş, adım adım büyüyerek vücudunun ölçüsünü aldı, onu içeriden doldurup gözle görülür biçimde yönetimini eline geçirdi ve sonunda onunla bir oldu. Aşağı yukarı Rue du Bac'ın köşesinde gerçekleşti bu. Sonra Rue du Bac'ı geçerek (kukla Jonathan olsa burada kesinlikle, alıştığı yoldan Rue de la Planche'a ulaşmak üzere sağa sapardı) otelinin bulunduğu Rue Saint-Placide'i yanda bırakıp dosdoğru, Rue de Plabbe Gregoire'a kadar yürüdü, bunu da sonuna, Rue de Vaugirard'a kadar geçip oradan Jardin du Luxembourg'a[16] çıktı. Parka girdi ve jogger'ların[17] koştuğu en dış, en uzun yol üzerinde, ağaçların altında, parmaklıklar boyunca üç tur attı; sonra güneye dönüp Boulevard du Montparnasse'a[18] çıktı, oradan Montparnasse mezarlığına, sonra mezarlığın çevresinde bir kere, iki kere, oradan batıya doğru, on beşinci arrondis-sement'a[19] bütün on beşinciyi baştan başa geçip Seine'e, Seine boyunca yukarı, kuzeydoğuya doğru yürüyüp yedinciye, sonra altıncıya, yürüdükçe yürüdü -böyle bir yaz akşamı da bitmek bilmez ki- sonra gene Jardin du Luxembourg'a geldi; oraya vardığında park yeni kapatılıyordu. Büyük parmaklıklı kapının önünde, senato binasının solunda durdu. Saat dokuz sıraları olmalıydı, ama ortalık hâlâ neredeyse gündüz gibi aydınlıktı. Gecenin yaklaştığı yalnız ışığın hafifçe altınımsı bir renk alışından ve gölgelerin mor kenarlarından sezilebiliyordu. Rue de Vaugirard'daki otomobil trafiği hafiflemiş, neredeyse arada bire inmişti. İnsan kalabalıkları dağılmıştı. Parkın çıkışlarındaki, cadde köşelerindeki birkaç kümecik de çabucak dağılıyor, tek tek kişiler halinde Odeon ya da Saint-Sulpice kilisesi çevresindeki bir sürü sokakta kayboluyordu. Aperitif almaya gidiliyor, lokantaya gidiliyor, eve gidiliyordu. Hava yumuşaktı, biraz çiçek kokuyordu. Ortalık sessizleşmişti. Paris yemek yiyordu.

Birdenbire ne kadar yorgun olduğunu fark etti. Saatlerce süren yürümeden bacakları, sırtı, omuzlan ağrıyor, pabuçlarının içinde

ayaklan yanıyordu.

Acıkmıştı da birdenbire, hem de midesine kasılmalar girecek kadar. Canı bir çorba, salata, taze francala, bir parça da et istiyordu. Yakında, Rue des Canettes'te bunların hepsinin olduğu bir lokanta biliyordu, tabldot olarak kırk yedi buçuk frank'a, servis dahil. Ama bu halde oraya gidemezdi ya, tere batmış, pis pis kokarken ve yırtık pantolonla.

Otele gitmek üzere yola koyuldu. Yol üzerinde, Rue d'Assas'da bir Tunuslu'nun işlettiği, her çeşit yiyecek satan bir dükkân vardı. Daha açıktı. Bir kutu sardalya konservesi, küçük bir parça keçi peyniri, bir armut, bir şişe kırmızı şarap ve bir Arap ekmeği aldı.

Otel odası Rue de la Planche'taki odadan da küçüktü, bir kenarı içeri girilen kapıdan pek daha geniş değil, uzunluğuysa çok çok üç metreydi. Duvarlar tabii birbirlerine dik açıyla kavuşmuyor, -kapıdan bakıldığında- birbirlerinden açılıyor, böylece mekâna iki metre kadar bir genişlik kazandırınca da birden gene birbirlerine yönelip karşı uçta üçgen bir köşe yaparak biri eşiyorlardı. Yani oda bir tabutun planına uygundu, tabuttan da pek daha büyük değildi. Uzun kenarlardan birinde yatak vardı, öbür uzun kenara lavabo konmuş, altına da dışarıya çekilebilen bir bide yerleştirilmişti, köşede bir sandalye duruyordu. Lavabonun üzerinde sağa, tavanın hemen altına pencere açılmıştı, daha doğrusu bina aydınlığına bakan ve iki iple açılıp kapanabilen camlı bir kapak. Zayıf, nemli-sıcak bir hava akımı bu kapaktan tabuta giriyor, içeriye dış dünyadan iyice boğuklaşan birkaç gürültü taşıyordu: tabak şangırtısı, tuvaletlerin fosurtusu, İspanyolca ve Portekizce sözcük kırıntıları, biraz gülüşme, bir çocuğun yalvarmaları, bazen de, çok uzaklardan, bir otomobil klaksonunun sesi.

Jonathan fanilası, donuyla yatağın kenarına oturmuş, yiyordu. Masa olarak sandalyeyi çekip üzerine mukavva bavulunu koymuş, alışveriş torbasını yaymıştı. Küçük sardalya gövdelerini çakıyla enlemesine kesiyor, yarım balığı bıçağa takıp bir ekmek parçasına sıyırıyor, lokmayı ağzına atıyordu. Çiğnerken balığın yağı içmiş, ağızda dağılan eti yavan pideyle karışıp leziz bir tat oluşturuyordu. Belki bir iki damla limonu eksik, diye düşündü - ama bu bile neredeyse hovardaca bir lezzet düşkünlüğü oluyordu, çünkü her

lokmadan sonra şişeden küçük bir yudum kırmızı şarap alıp şarabı dilinin üstünden akıtınca ve dişlerinin arasında çalkalayınca balığın arkasından kalan çeliğimsi tat bu sefer de şarabın ekşimtırak parfümüyle öyle inandırıcı bir karışım ortaya koyuyordu ki Jonathan ömründe şimdikinden, şu ankinden daha iyi yemek yemediğinden emindi. Dört sardalya vardı kutuda, bu da, ekmekle ölçülü biçimde çiğnendiğinde, sekiz küçük lokma ediyordu, yanına da sekiz yudum şarap. Çok yavaş yiyordu. Bir kere bir dergide, hızlı yemenin, özellikle insan çok açsa, yarayışlı olmadığını ve sindirim güçlüklerine, hatta mide bulanmasına ve kusmaya yol açabileceğini okumuştu. Bir de, bu yemeğinin son yemeği olduğunu düşündüğü için yavaş yiyordu.

Sardalyaları yedikten, kutuda kalan yağı da ekmeğini banarak bitirdikten sonra keçi peyniriyle armudu yedi. Armut öyle suluydu ki soyarken neredeyse elinden kayıp gidecekti, keçi peyniriyse öyle sıkı ve yapışkandı ki çakıya yapışıyordu, ağızda da birden öyle ekşi acı bir tat veriyordu ki, dişetleri birdenbire, ürkmüş gibi çekiliyor, birkaç anlığına tükürük kuruyordu ama sonra armut, tatlı, suları akan bir parça armut, o zaman gene hareket başlıyor, her şey karışıyor, damaktan dişlerden çözülüyor, dilin üstünde kayıyor ve aşağıya... sonra gene bir parça peynir, hafif bir ürküntü, sonra ardından yatıştıran armut, sonra peynir sonra armut - öyle lezzetliydi ki peynirin son artıklarını çakıyla kâğıttan kazıdı, armudun da önceden kesip ayırdığı çekirdek yuvasının parçalarını yiyip bitirdi.

Ekmeğin kalanını yiyip şarabın kalanını içmeden önce, bir süre daha hepten düşüncelere dalmış bir halde oturduğu yerde kalıp diliyle dişlerini yaladı. Sonra boş kutuyu, kabukları, peynirin kâğıdını topladı, hepsini ekmek kırıntılarıyla birlikte alışveriş torbasına sarıp çöple boş şişeyi kapının arkasında kalan aralığa yerleştirdi, bavulu sandalyeden indirdi, sandalyeyi gene köşeye koydu, ellerini yıkayıp yattı. Battaniyeyi dürüp ayakucunda topladı, üstüne yalnızca çarşafı çekti. Sonra lambayı söndürdü. Zifiri karanlıktı ortalık. Yukarıdan, deliğin olduğu yerden bile en ufak bir ışık sızıntısı girmiyordu odaya; yalnızca o zayıf, buğulu hava akımı ve çok, çok uzaklardan gürültüler. Nemli bir sıcak vardı. "Yarın öldüreceğim kendimi," dedi. Sonra uykuya daldı.

Geceleyin fırtına çıktı. Bu o, koca bir dizi yıldırımla, gök gürültüsüyle boşanıveren fırtınalardan değil, işine bol zaman ayıran, güçlerini uzun zaman gizli tutan bir fırtınaydı. İki saat süreyle kararsız bir biçimde gökyüzünde dolaştı durdu, hafiften şimşekler çaktı, yavaş yavaş mırıldandı, nereye toplanacağını bilmezcesine semtten semte gezindi, bu arada genişledi, büyüdü de büyüdü, sonunda ince bir kurşun yorgan gibi bütün şehrin üstünü örttü, gene bekledi, duraksamasıyla içinde daha da büyük bir güç topladı, gene de patlamadı... Hiçbir şey kıpırdamıyordu bu örtünün altında. Boğucu sıcak atmosfer en küçük bir esintiyle olsun kımıldamıyor, bir yaprak, bir toz tanesi bile kımıldamıyordu, şehir donakalmış gibi uzanıyor, donakalmışlığından titriyor, deyim yerindeyse; felç edici bir gerilim içinde, sanki fırtına kendisiymiş de göğe karşı patlamayı beklermiş gibi titriyordu.

Ve sonra, sonunda, sabah oluyordu artık, biraz gün ağarmaya başlamıştı, bir patırtı oldu, tek, sanki bütün şehir havaya uçuyormuşçasına şiddetli tek bir patlama. Jonathan birden yatakta doğruldu. Patlamayı bilinçli olarak işitmemişti, nerede kaldı onun gökgürültüsü olduğunu anlamak, daha berbattı durum: Patlama, uyandığı anda, nedenini bilmediği bir dehşetin, ölüm karşısında duyulan dehşetin ta kendisi olarak içine kadar işlemişti, işittiği tek şey patlamanın yankısıydı, çok ağırdan gelen bir yansılanma, bir de onu izleyen, gittikçe zayıflayan gümbürtü. Sanki dışarıda binalar kitap rafları gibi yıkılıyordu; ilk düşüncesi şu oldu. Şimdi tamam, bu işte, son. Bununla da yalnız kendi sonunu değil, dünyanın sonunu, kıyameti, bir depremi, atom bombasını ya da her ikisini birden - her neyse, mutlak bir sonu kastediyordu.

Ama sonra birden ölü sessizliği kapladı ortalığı. "Hiçbir gümbürtü duyulmaz oldu, ne bir yıkılma, ne bir çatırtı, ne hiçbir şey, ne de hiçbir şeyin yankısı. Ve bu birden gelen ve sürüp giden sessizlik, batan dünyanın patırtısından daha korkunçtu. Çünkü şimdi Jonathan'a, sanki kendisi hâlâ varmış, ama onun dışında hiçbir şey, yönünü bulabileceği ne bir karşısı, ne bir yukarısı, ne bir aşağısı, ne bir dışarısı, ne başka bir şey varmış gibi geliyordu. Bütün algısı, görme, işitme, denge duygusu -ona kendisinin nerede ve kim olduğunu söyleyebilecek her şey- zifiri karanlığın ve sessizliğin

yetkin boşluğuna düşüyordu. Artık yalnızca kendi koşturan yüreğiyle kendi bedeninin titremesini hissediyordu. Artık yalnızca bir yatakta bulunduğunu biliyor, ama hangi yatakta olduğunu, bu yatağın nerede durduğunu bilmiyordu - ola ki yatak bir yerde duruyor, düşmüyor, "yerin uçsuz bucaksız diplerine düşmüyorsa, çünkü sallanıyor gibiydi. Jonathan iki elinin tırnaklarını şilteye geçirdi, devrilmemek için, elinde tuttuğu o tek şeyi kaybetmemek için. Gözleriyle karanlıkta tutunacak bir şey aradı, kulaklarıyla sessizlikte tutunacak bir şey, hiçbir şey işitmedi, hiçbir şey görmedi, kesinlikle hiçbir şey, midesi karışıyor, içinden tüyler ürpertici bir sardalya tadı yükseliyordu. "Sakın ha kusma," diye düşündü "sakın şimdi, bir de kusup da kendini dışarı vurma!" Sonra, korkunç ve sonsuzluk kadar uzun bir zaman sonra bir şey görebildi gene de, sağda yukarıda zayıf mı zayıf bir pırıltı, azıcık bir ışık. Gözlerini oraya dikti, gözleriyle tutundu oraya, küçük, kare biçiminde bir ışık lekeciğine, içeriyle dışarı arasındaki bir açıklığa, bir sınıra, bir odada bulunan bir çeşit pencereye... ama hangi odada? Onun odası değildi ki bu! Bu hayatta senin odan değil! Senin odanda pencere yatağın ayakucu üstündedir, o kadar yüksek, tavana yakın da değildir. Burası... burası amcanın evindeki oda da değil, Charenton'da ana-baba evinin çocuk odası-hayır, çocuk odası değil, bodrum burası, evet bodrum, annenin babanın evinin bodrumundasın, çocuksun sen, yalnızca düşünde yetişkin olduğunu gördün, Paris'te iğrenç bir ihtiyar bekçi, ama çocuksun ve annenin babanın evinin bodrumunda oturuyorsun, dışarıda da savaş var, sense yakalanmış, enkaz altında kalmış, unutulmuşsun. Niçin gelmiyorlar? Niçin beni kurtarmıyorlar? Niçin bu ölü sessizliği? Nerede öbür insanlar? Tanrım, nerede ömür insanlar acaba? Yaşayamam ki ben öbür insanlar olmadan!

Bağırmak üzereydi. Bu tek cümleyi, öbür insanlar olmadan yaşayamayacağını sessizliğin içine doğru haykırmak istiyordu, o kadar büyüktü bunaltısı, o kadar çaresizdi Jonathan Noel çocuğun terk edilmişlik korkusu. Ama tam bağıracağı anda bir yanıt aldı. Bir ses duydu.

Bir yere vurulmuştu. Çok yavaş. Sonra gene o vuruş. Sonra bir üçüncü, dördüncü kez, yukarılarda bir yerde. Sonra vuruşlar düzenli, hafif bir davul sesine dönüştü, hızlandıkça hızlandı, sonunda davul

gümbürtüsü olmaktan çıkıp görkemli, doygun bir hışırtıya dönüştüler ve Jonathan bu sesin yağmur hışırtısı olduğunu anladı.

O zaman mekân kendi düzenine geri döndü, Jonathan kare biçimindeki ışıklı lekenin bina aydınlığına açılan kapak olduğunu anladı, o ölü ışıkta otel odasının çizgilerini, lavaboyu, sandalyeyi, bavulu, duvarları seçti.

Şilteyi sıkı sıkı tutan ellerini gevşetti, bacaklarını göğsüne çekip kollarıyla kucakladı. Böyle büzülmüş halde oturduğu yerde kaldı, uzun bir zaman, rahat bir yarım saat ve yağmurun sesini dinledi.

Sonra kalkıp giyindi. Işık yakması gerekmiyordu, alacakaranlıkta aradığını buluyordu. Bavulunu, paltosunu, şemsiyesini aldı, odadan çıktı. Sessizce merdiveni indi. Aşağıda resepsiyonda gece bekçisi uyuyordu.

Jonathan yanından parmaklarının ucuna basarak geçti ve kapının kolunu, onu uyandırmamak için, kısaca bastırmakla yetindi. Hafif bir 'trik' sesi duyuldu, kapı açıldı. Açık havaya çıktı.

Dışarıda caddede serin, gri-mavi sabah ışığı çevresini sardı. Yağmur yağmıyordu artık. Yalnızca çatılardan damlıyor, markizlerden süzülüyordu, yaya kaldırımlarındaysa birikintiler vardı. Jonathan, Rue de Sevres boyunca yürüdü. Göz alabildiğine ne bir insan vardı ortada, ne bir araba. Binalar sessiz ve alçakgönüllü, neredeyse göz yaşartacak bir masumluk içinde duruyorlardı yerlerinde. Sanki yağmur gururlarını yıkamış indirmişti, çalımlı görünüşlerini, bütün o yıldırıcı havalarını. Karşıda bir kedi, Bon Marche'nin yiyecek bölümünün önünden, vitrinler boyunca koşturup üstü toplanmış sebze tezgâhlarının arkasında kayboldu. Sağda, Square Boucicaut'da ıslanan ağaçlar çatırtılar çıkarıyordu. Birkaç karatavuk ötmeye başladı, ötüşler binaların cephelerinde yankılanıp şehrin üstüne serili sessizliği daha da artırdı.

Jonathan, Rue de Sevres'in karşı kaldırımına geçip eve gitmek üzere Rue du Bac'a saptı. Her adımda ıslak tabanları ıslak asfaltta şapırtılar çıkarıyordu. Yalınayak yürümek gibi, diye düşündü, bununla da pabuç içinde, çoraplarda kaygan hissedilen nemden çok, çıkan sesi kastediyordu, içinden büyük bir, pabuçlarını çoraplarını çıkarıp yalınayak yürüme isteği geldi ya, bunu yapmadıysa yalnızca

tembelliktendir, gözüne ayıp göründüğünden değil. Ama canla başla su birikintilerine daldı, ortalarına ortalarına, zikzaklar çizerek birikintiden birikintiye dolaştı, hatta bir keresinde, karşı kaldırımda özellikle güzel, kocaman birikinti gördüğü için kaldırım değiştirdi, şapırtılar çıkaran dümdüz tabanlarıyla ortasından geçti, öyle bir sular fışkırdı ki vitrinlere, park edilmiş arabalara, kendi pantolonunun paçalarına, nefis bir şeydi, o ise bu küçük, çocuksu yaramazlığın büyük, yeniden kazanılmış bir özgürlükmüşçesine tadını çıkarıyordu. Ve daha coşkusu, keyfi yerindeydi Rue de la Planche'a geldiğinde, eve girerken, Madam Rocard'ın kapalı kulübeciğinin önünden sıvışırken, arka avluyu geçip servis kapılarının karanlık merdivenini çıkarken. Ancak yukarıda, altıncı kata doğru yolun sonunun korkusu düştü içine: Orada, yukarıda bekliyordu güvercin, iğrenç hayvan. Koridorun sonunda kırmızı, pençeli ayaklarıyla, dışkı ve uçuşan tüyler içinde oturuyor olacak, bekliyor olacaktı güvercin, o korkunç, çıplak gözüyle ve havalanacaktı paldır küldür kanat çırparak ve ona, Jonathan'a değecekti kanatları, ne mümkün önünden kaçmak koridorun o daracıklığından...

Önünde kala kala beş basamak kaldığı halde bavulu bırakıp durdu. Dönmek istemiyordu. Yalnızca bir dakikacık mola vermek, biraz soluklanmak, kalbinin dinlenmesini beklemek istiyordu, yolun son parçasını yürümeden önce.

Geriye baktı. Bakışları korkuluğun beyzi kıvrımlarını izleyerek merdivenlerin dibine indi; her katta yandan vuran ışığın huzmelerini görüyordu. Sabah ışığı maviliğini kaybetmiş, sarılaşmış, sıcaklaşmış gibi geldi. Ekâbir dairelerinden, uyanan binanın ilk gürültülerini duydu: fincan şakırtısı, bir buzdolabı kapısının boğuk vuruşu, kısık bir radyodaki müzik. Sonra birden tanıdık bir koku dalıverdi burnuna. Madam Lasalle'in kahvesinin kokusu, bu kokuyu burnuna kahveden içiyormuşçasına çekti. Bavulunu alıp yola devam etti. Birdenbire korkusu kalmamıştı. Koridora ayak bastığında iki şeyi gördü hemen, tek bir bakışla: kapalı pencereyi ve kuruması için kat tuvaletinin yanındaki temizlik lavabosunun üstüne serilmiş duran bir yer bezini. Koridorun sonunu göremiyordu daha, pencerenin önündeki göz kamaştırıcı ışık kütlesi görmesine engel oluyordu. Yürümeye devam etti, oldukça korkusuz, ışığın içinden geçti, arkasındaki gölgeye

daldı. Koridor bomboştu. Güvercin yok olmuştu. Yerdeki lekeler silinmiş gitmişti. Kırmızı çinilerde titreşen ne bir tüy ne bir hav.

Notlar

[←1]
Bisiklet Pisti. (Çev.)

[←2] Tarım Kredi Bankası (Çev.)

[←3]
Sevre Sokağı.

[←4]
Planche Sokağı

[←5]

Hizmetçi odası. Çatı katında küçücük bir oda anlamına geliyor. (Çev.)

[←6]

Fransız para birimi olan frank'ın iki sıfır atılmadan önceki durumu. Bugünkü 50 frank. (Çev.)

[←7]

Üstün bir şarap markası. (Çev.)

[←8]
Kapıcı (Çev.)

[←9]

Kapıcılık.

[←10]
Saint-Placide sokağı

[←11]

Yeşil alan

[←12]

Sokak serserisi

[←13]

Metelik.

[←14]
Bac Sokağı.

[←15]

Hotantolu.

[←16]

Luxembourg bahçesi.

[←17]

Jogging koşusu yapan.

[←18]

Montparnasse Bulvarı.

[←19]

Bölge, semt, ilçe.